

Muzeul Viticulturii și Pomiculturii Golești

Instituție finanțată de Consiliul Județean Argeș

SECȚIA AER LIBER

MINISTERUL DEZVOLTĂRII
REGIONALE ȘI TURISMULUI

Inițiativă locală. Dezvoltare regională.

www.inforegio.ro

<https://biblioteca-digitala.ro>

Coordonator științific:

Dr. Filofteia Pally, director general Muzeul Golești

Colectiv științific de proiect:

Călin Gerard, șef secție Aer liber, Muzeul Golești

Cristina Boțoghină, șef secție Istorie, Muzeul Golești

Ilustrația copertelor : I. Casă de viticultor din Ștefănești-Argeș, secolul al XIX-lea
II. Imagine panoramică Muzeul Viticulturii și Pomiculturii Golești
III-IV. Imagini din Muzeul Viticulturii și Pomiculturii Golești

Autori texte: dr. Filofteia Pally, Gerard Călin

Corectură: Valentina Popa, muzeograf Muzeul Golești

Fotografii: Muzeul Golești

Editura

Asociația Română pentru Educație Individual Adaptată

ISBN: 978-973-7783-78-3

Date de contact:

Muzeul Viticulturii și Pomiculturii-Golești, Argeș

Ștefănești, Str. Banul Radu Golescu, județ Argeș

Tel: 0248/266364, Fax: 0428/265148

Adresa web: www.muzeulgolesti.ro

e-mail: cmngolesti@yahoo.com

Prezentare generală

Muzeul Golești a fost înființat în anul 1939, prin Legea nr. 296/ 7 iunie, promulgată prin decret regal semnat de Carol al II-lea. Inițial, s-a numit „*Muzeul Dinicu Golescu*”, patrimoniul muzeal cuprinzând ansamblul memorial al boierilor Golești, format din: Conacul Goleștilor, Școala Slobodă Obștească, Foișorul de pază, Bolnița banului Radu Golescu, Baia turcească, dependențele conacului în care au fost amenajate Secția Etnografia și Arta populară din Județul Argeș și Secția Istoria Goleștilor.

Titulatura *Muzeul Viticulturii și Pomiculturii-Golești* a fost stabilită prin Legea nr. 311/2003, instituția fiind amplasată în orașul Ștefănești, județul Argeș, strada Banul Radu Golescu, la km 11 pe DN 7 Pitești-București, pe o suprafață de 14 ha, unde patrimoniul muzeal este structurat în două mari muzee: *Secția Aer Liber* și *Secția Istorie - Etnografie*.

În 1966, ca urmare a demersurilor și inițiativei unor renumiți cercetători etnografi (Boris Zderciuc, Valeriu Butură, Georgeta Stoica, Paul Niedermaier, Gheorghe Focșa, Ion Vlăduțiu, Cornel Irimie, Constantin Iliescu, Ion Chelcea și alții), la Muzeul Golești s-au pus bazele unui muzeu etnografic în aer liber, a cărui tematică trebuia să reflecte cele două ocupații de bază ale românilor: viticultura și pomicultura.

Proiectul viitorului muzeu a fost elaborat de arhitectul Paul Niedermaier care, analizând problematica pe care urma să o detalieze, sublinia complexitatea reprezentării prin expoziție pavilionară, în contextul expozițiilor în aer liber. Patrimoniul inițial trebuia să cuprindă 12 gospodării de pomicultori, 12 gospodării de viticultori și construcții specializate, respectiv: 12 poverne, 16 crame, 8 cuptoare de uscat prune, 9-11 adăposturi pentru paza viei, 3 gospodării din cele sezoniere pentru paza viei și diferite elemente

decorative auxiliare.

Relieful plat, oferit de suprafața de teren existentă, nu corespunde foarte bine, o zonă deluroasă fiind mult mai potrivită pentru specificul celor două ocupații, aspect care urma să fie suplinit de crearea unui circuit de vizitare cât mai alungit, paralel cu perspectiva către podgoria din dealurile Ștefăneștilor, ceea ce ar fi indus o imagine panoramată, de efect, asupra vizitatorilor.

Primul criteriu al reprezentării expoziționale l-a constituit reflectarea specificului fiecărei provincii istorice, coroborat cu criteriul geografic al zonelor de proveniență, stabilindu-se grupajele care să sugereze organizarea diferitelor tipuri de sate: satul de drum, caracteristic zonelor deluroase subcarpatice cu diferite profiluri de ulițe, satul de drum rectangular din zona de câmpie, satul de drum relativ ordonat, caracteristic Transilvaniei, forma veche a satului de drum din aceeași provincie și satul de tip împrăștiat.

Ansamblurile gospodărești trebuie să aibă aspect veridic sugerând, unde este cazul, raportul între loturi construite și neconstruite, rezervându-se o parte din loturile neconstruite pentru a putea fi folosite la extinderi ulterioare, celelalte urmând a forma zone tampon, sau a permite vederea liberă spre dealuri. De asemenea, s-a stabilit ca fiind necesară crearea unor perdele plantate de pomi fructiferi, care să izoleze optic diferite grupuri de gospodării, arborii obișnuiți fiind rari și doar în interiorul gospodăriilor. De asemenea, s-a prevăzut a fi făcute umpluturi locale, care să formeze movile firești pentru amplasarea locuințelor semi-îngropate.

La baza hotărârii de înființare a acestui muzeu, la Golești, s-a aflat rolul important al celor două ocupații în viața economică a României, în general, dar și pe teritoriul județului Argeș. Numeroase descoperiri arheologice ilustrează folosirea fructelor și strugurilor ca hrană a omului paleolitic, începuturile culturii viței de vie și ale pomilor fructiferi fiind identificate în comunitățile

Teiu, județul Argeș, corzile de viță de vie erau folosite la legarea snopilor de stuf, folosiți la acoperișuri.

În epoca geto - dacică, au crescut, permanent, suprafețele cultivate cu viță de vie, îmbogățirea aristocrației favorizând relațiile comerciale cu coloniile grecești care valorificau vinurile mai dulci, apoi cu coloniile romane. „Numeroase amfore grecești cu vin, provenite din Rhodos, Sinope și Cnidos, ajungeau până la Dunăre și, mai apoi, folosind principalele cursuri de apă (Prutul, Siretul, Ialomița, Dâmbovița, Argeșul, Oltul și Jiul), ajungeau până în interiorul țării. Ele au fost găsite în stațiunile geto-dacice de la Poiana, Popești, Runcu, Baia de Fier, Bunești, Averești, Lunca Ciurei”¹.

Consemnări scrise despre consumarea vinului la geto - daci întâlnim în lucrările unor scriitori antici: Diodor din Sicilia, care vorbește despre vinul băut în cupe de argint și aur, dar și în pahare de corn și lemn; Strabon care menționează hotărârea lui Burebista de a tăia viile și a-i învăța pe daci să trăiască fără vin etc².

În epoca romană, cele două ocupații, viticultura și pomicultura, cunosc o remarcabilă dezvoltare, aspect ilustrat de originea latină a numărului însemnat de nume și soiuri de pomi fructiferi și viță de vie.

Extinderea suprafețelor cultivate, perfecționarea uneltelor și instalațiilor de prelucrare (vase de lemn tronconice pentru călcatul strugurilor, teascuri de mari dimensiuni cu bâră orizontală și șurub), emisiunile monetare ale lui Traian, în 112, și Decius (249-251), în care apare și strugurele alături de spicul de grâu, altarele votive închinat divinităților protectoare, numărul mare al amforelor greco-romane și locale - toate acestea ilustrează o semnificativă dezvoltare a viticulturii din această perioadă.

Perioada migrațiilor ne oferă informații mai puțin ample, dar care subliniază ponderea însemnată a celor două ocupații în existența strămoșilor. În schimb, în Evul Mediu, sunt bogate sursele de informare: consemnări ale călătorilor străini, zapise, acte de stăpânire, documente comerciale, scrieri ale cărturarilor. Se continuă extinderea

suprafețelor cultivate, iar stăpânirea asupra acestora aparține domnitorilor, boierilor, mănăstirilor, dar și țăranilor.

Practicarea *vinăriciului*, o dare care se cuvenea domnitorului și din care acesta putea ceda o parte bisericii, sau altor beneficiari este un argument istoric major în evaluarea viticulturii ca ocupație de bază a românilor. Mulți domnitori dăruiau mănăstirilor cantități însemnate de vin: Mircea cel Bătrân, la 1408, dăruia 10 butoaie cu vin Mănăstirii Cozia și, în 1409, două buții cu vin, anual, mănăstirii Strugalea, danie întărită, în 1464, de Radu cel Frumos.

Vinurile produse în Țara Românească erau comercializate în Transilvania, Del Chiaro arătând că această provincie „se îndestulează din Valahia cu cele mai bune vinuri albe și roșii, cu gust delicat și sănătos pentru stomac”. Vinurile din Țara Românească, mai ușoare și mai ieftine, sunt achiziționate de Brașov și Sibiu, nu doar pentru consumul intern, ci și pentru export în Europa, Transilvania fiind un antrepozit al vechilor podgorii românești din: Mehedinți, Gorj, Vâlcea, Dolj, Muscel, Argeș, Prahova, Buzău³.

După 1848, suprafețele cultivate cu vie au crescut semnificativ, Muntenia și Oltenia înregistrând, în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, producții mai mari decât Moldova, primele județe producătoare de vinuri, fiind, în ordine: Dolj, Ilfov, Romanați, Mehedinți, Gorj, Fălciu, Tecuci, Covurlui, Tutova și Iași⁴.

Între anii 1898-1906, filoxera a redus suprafețele cultivate cu viță de vie la 48.810 ha, douăzeci de ani mai târziu acestea crescând de aproape șapte ori.

Zonele Argeș și Muscel, asemenea celorlalte zone românești, au fost cultivate cu vie și pomi fructiferi din timpuri străvechi, cele mai vechi dovezi provenind din Cultura Gumelnița, de la Teiu, de la locuitorii geți ai așezării de la Cetățeni, din Curtea de Argeș, de la necropola hallstattiană, din podgoria de la Ștefănești (resturi de amfore de producție locală). Documente scrise, care se referă la viticultură, provin din secolului al XVI - lea.

1Gheorghe Iordache, *Ocupații tradiționale pe teritoriul României*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1985, p. 246.

2 Herodot, *Istoriei*, vol. IV, București, 1902, p. 82.

3 *Călători străini prin Țările Române*, vol. VI, Editura Științifică, București, 1980, p. 208

4 Valer Butură, *Etnografia poporului român*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987, p. 192.

Un dicționar istorico-geografic, apărut la Basel, în anul 1752, notează: *Pitești, mic oraș din Valahia, în împrejurimile căruia se produce un vin care nu este mai prejos de cele mai bune vinuri din Europa*⁵. Criza filoxerei a dus la înființarea, în 1893, a unei pepiniere de viță de vie, pentru ca viticultorii să-și poată reface viile devastate.

În anul 1907, la Pitești, se constituie Societatea Agricolă de Viticultură, care editează propria sa revistă, *Podgoreanul*, iar, în anul 1919, aici, se înființează prima cooperativă viticolă din România. Importanța regiunii Ștefănești pentru viticultură este subliniată și prin faptul că, aici, este creată, în anul 1959, *Stațiunea pentru cercetare - dezvoltare pentru viticultură și vinificație*, de care aparține și un combinat de vinificație.

La Ștefănești, se produc vinurile albe: Sauvignon, Riesling italian, Fetească albă, Fetească regală, Pinot Gris, Aligote, Muscat - Otonel, Tămâioasă Românească - cel mai căutat vin al podgoriei, considerat patrimoniu național, acesta fiind cel mai vechi soi cultivat în podgorie.

Începând cu secolul al XV-lea, viile din satele muscelene erau stăpânite de domnie, alături de mânăstiri, boieri și țărani. Dintre voievozi, îi menționăm pe: Radu cel Frumos (vii la Topoloveni), Pătrașcu cel Bun, Radu de la Afumați, Gavril Movilă, Radu Șerban, Matei Basarab, C-tin Brâncoveanu⁶.

Despre vinul din Argeș, Paul de Alep consemna, în secolul al XVII-lea, că „aici se face un vin dulce și este cel mai bun din toate vinurile făcute în Țara Românească”⁷.

Toate aceste mărturii istorice au justificat alegerea localității Ștefănești ca loc al dezvoltării, în 1966, a Muzeului Viticulturii și Pomiculturii din România, secție în aer liber a Muzeului Golești - Argeș, înființat din 1939, de Carol al II-lea. Concepția tematică urma să valorifice un patrimoniu reprezentativ pentru cele două ocupații, ilustrând civilizația țărănească din secolul al XIX-lea, în întreaga ei complexitate.

Gospodăriile aduse din zonele viticole și pomicole, grupate pe

provincii istorice al căror amplasament corespundea conturului geografic al hărții României, cuprind construcțiile, instalațiile și uneltele, întregul inventar gospodăresc și ocupațional, specific zonei de proveniență.

Conceput ca un sistem unitar, *satul* de la Golești și-a constituit propria vatră, în care locul central îl ocupă biserica (Drăguțești, Argeș, 1814), apoi, Școala sătească (Comănești, Bacău, 2/4 sec. XIX), primăria (Hârsești, Argeș, 1910-1911) și hanul (Posești, Prahova, 1860). Au urmat atelierele meșteșugărești: de olar, din Coșești-Argeș și de fierar, din Prahova, precum și moara cu roată, din Mustești - Arad.

Situate în vecinătatea livezilor de pomi fructiferi și a loturilor de viță de vie, construcțiile și adăposturile temporare se constituie într-un sector specializat, de o parte și de alta a drumului care străbate satul, cuprinzând pimițe, conace de deal, poverne, un teasc cu șopru și cruci de piatră ce străjuiau, cândva, podgoriile Ștefăneștilor. Pimițele sunt construite, în general, din lemn de stejar, dar sunt și din brad sau de plop (crama Popești - Vrancea, datată 1800). În ordinea vechimii, pimițele aflate în muzeu sunt: Muscel - Podgoria (1707), Mehedinți (1794), Glodeni - Gorj (1796), Prahova (1801), Dâmbovița (1822). Ele au *temeie* de stejar, arareori din bolovani și acoperiș din șifă sau șindrilă.

Construcțiile din podgorii, pentru păstrarea utilajului viticol, ca și cele pentru fermentarea și păstrarea vinului, au apărut și au evoluat în timp, odată cu extinderea plantațiilor și îndepărtarea lor din gospodării. Ele au fost dublurile acestora în zonele viticole mai vechi și mai importante, cum a fost cazul în zona Hușilor, Iașilor, în Podgoria Odobestilor, în Gorj, Vâlcea etc⁸.

În Gorj, unde au primit un pronunțat specific zonal, aceste construcții s-au numit *pimițe*, *pimnițe*, ca și cele din temelia caselor, foarte frecvente în zonă, ca și în zonele învecinate. Una dintre cele mai interesante este *pimnița cu boltă*, al cărei acoperiș este

5 Gheorghe Iordache, *op. cit.*, p. 78.

6 Radu Greceanu, *Istoria domniei lui Constantin Brâncoveanu voievod (1688-1714)*, Editura Academiei, București, 1970, p. 100-107.

7 Călători străini*op.cit.*, p. 213.

8 Valer Butură, *op. cit.*, p. 232.

realizat din bârne orizontale, așezate în trunchi de piramidă (numit local *în burduf*), bârnele laterale de la nivelul superior, ca și *temeiele* paralele fiind cu un metru mai lungi decât celelalte, cu capetele susținute de stâlpi ciopliți. Peste bârne, se fixează poduri cioplite cu securea, sau scânduri mai groase, întregul acoperiș fiind din corzi uscate de viță de vie, așa cum este pimnița din Dobrița-Dolj, amplasată în sectorul specializat. Având acoperișul solid și ușile masive, bine zăvorâte, pimnițele construite pe dealurile cu vii sau livezi adăposteau, întregul an, butoaiele cu vin, în gospodărie fiind aduse, periodic, cantități mici de băutură⁹.

Lucrările din podgorii începeau primăvara, cu *dezgropatul* viilor, continuau cu *tăiatul*, *cotoritul* sau *copcitul*, *legatul*, *săpatul*, *stropitul*, *plevila* sau *tăiatul corzilor* și se încheiau, toamna, cu *culesul* și *îngropatul* viilor. Pentru tăiatul corzilor și al ciorchinilor de struguri, cosoarele s-au folosit încă din vremea dacilor, fiind cunoscute două tipuri: *cosor fără secure* și *cosor cu secure*. Dacă primul tip, de dimensiuni mici sau mijlocii, a fost răspândit pe întregul teritoriu românesc, al doilea tip a cunoscut două variante: cosorul lung, puternic curbat, armat cu o secure mică, și cosorul cu lamă lată și secure mare, asemănătoare unei arme de luptă¹⁰.

Cercetările de teren au ilustrat o frecvență mai mare a primei variante în Câmpia Dunării și Dobrogea, în zonele cu via oloagă, a doua variantă fiind răspândită în Transilvania, îndeosebi, în podgoriile săsești, asemănătoare cu cele din țările vest - europene.

Culesul viei, un moment important, presupune existența unui inventar complex: găleți de lemn, coșuri din nuiele sau scoarță de cires, cofe sau donițe, în unele zone din Transilvania folosindu-se vase speciale, de formă tronconică, prevăzute cu curele sau cu o ureche prin care se introducea un băț, pentru transportarea lor la *ciuberele* sau *hârdaiele* cu două toarte, aflate la capătul rândurilor. În aceste vase, strugurii se *mustuiau* cu *mustitorul*. În gospodăria sau la crame, strugurii mustuiți se turnau în *zăcătoare*, din mustul

denumit *răvac* obținându-se vinul cel mai bun.

Cel mai vechi procedeu de stoarcere a strugurilor mustuiți îl reprezintă *călcarea* în *călcător* (un trunchi scobit cu o gură de scurgere a mustului), urmat de *linul* din împletitură de nuiele sau din doage. Linurile din Drăgășani și Teleorman sunt remarcabile prin elementele de decor, *capetele de cal*, ca și *moldele* în care se scurgea mustul. În schimb, linurile din Gorj, numite *țarcuri cu corfe*, sunt confecționate din nuiele împletite, lemn de stejar sau plută, iar cele din Vrancea, monumentale, au pereți din *ștacheți* de lemn. A urmat *zdrobitorul*, apoi, *presa* sau *teascul*, cea mai veche mențiune documentară datând din 25 august 1443, în care se face referire la teascul unei vii de lângă Cetatea Neamțului, document care ilustrează existența acestor instalații în podgorii și nu în gospodăria, așa cum existau în Transilvania.

Instalațiile cele mai performante pentru prelucrarea strugurilor sunt teascurile care au evoluat de la *teascul cu pene de lemn*, întâlnit în podgorii din Drăgășani, Huși și Vaslui, caracteristic antichității greco - romane, la: *teascul cu pene și șurub*, specific Argeșului, *teascul cu un șurub central de lemn* (ulterior, din metal), întâlnit în toată țara, *teascul cu două șuruburi* (Drăgășani și Huși), *teascul cu șurub într-o parte*, *teascul cu pârghie și șurub*, *teascul cu lanț*, *teascul cu șurub și urs*, întâlnit, îndeosebi, în Transilvania, la marii proprietari de vii¹².

Mustul colectat în *curătoare* se punea în *buți* sau *poloboace* închise cu cepuri de lemn; după terminarea procesului de fermentare, urma *răvăcirea* sau tragerea vinului într-un alt vas, *drojdia* devenind materie primă pentru fierberea în *velnițe* (poverne) și obținerea rachiului de drojdie¹³.

Vasele pentru depozitarea vinului și țuicii au forme și mărimi diferite, cele mai vechi fiind strânse în cercuri de lemn, iar cele de mari dimensiuni fiind instalate pe loc, înainte de construirea pivniței, majoritatea având formă alungită, pentru a putea fi transportate cu căruțele.

⁹ *Ibidem*, p. 294.

¹⁰ *Ibidem*, p. 186.

¹¹ Paul Petrescu, *Arhitectura țărănească de lemn din România*, Ed. Academiei, București, 1974, p. 68.

¹² Ștefan Olteanu, C-tin. Șerban, *Meșteșugurile din Ț. Românească și Moldova în evul mediu*, București, 1969, p.134.

¹³ *Ibidem*, p.178.

Profilul ocupațional de podgorean sau pomicultor este reflectat, nu numai de existența unor anexe specializate și a instrumentarului corespunzător, ci și de planul casei, adesea acestea dispunând de un parter dezvoltat, cu spații destinate depozitării fructelor, vaselor cu băuturi, uneltelor și instalațiilor: Glodeni, Gorj; Ștefănești, Muscel - Pogdoria; Casa Tatucilor, Izverna - Mehedinți; Vulturești, Jugur și Davidești - Muscel; Glăvile, Drăgășani - Vâlcea.

Pomicultura, ca și viticultura, are îndelungate tradiții pe teritoriul românesc, condițiile naturale favorizând dezvoltarea acestei ocupații, aspect argumentat de numeroase descoperiri arheologice (strecurători și fructiere de lut), documente istorice și mărturii etnografice¹⁴.

Legăturile cu lumea greacă și influențele romane au dus la creșterea interesului pentru valorificarea fructelor în alimentație, îndeosebi, prin conservarea acestora (uscate, marmelade, cidru).

În Evul Mediu, în primele acte de dănie către vechile ctitorii, sunt menționate livezi și nuceturi, așa cum sunt cele ale lui Vladislav Voievod, la 1374, Dan I, la 1385, Mircea cel Bătrân, la 1407, care scutește satele Tismanei de mai multe dări, inclusiv *dijme din livezi, din pomete*. Un document de cărăușie, din 1466, arată că merele erau transportate de țărani, la Chilia și Cetatea Albă, în vederea exportării, iar, la 1597, Mihai Viteazul întărește negustorului Nicula, printre alte bunuri, și 21 livezi vândute¹⁵.

Consemnările călătorilor străini și ale cronicarilor descriu abundența pomilor fructiferi în țările române: „Nu se găsesc grădini cu pomi roditori, ci păduri întregi de pomi cu roade”¹⁶, scrie Cantemir, în *Descriptio Moldaviae*.

Extinderea livezilor a dus la formarea unor renumite bazine pomicole (Argeș, Muscel, Buzău, Prahova, Gorj, Mehedinți, Vâlcea, Bacău, Iași, Vrancea, Neamț, Suceava, Covurlui, Țara Hațegului, Banat, Munții Apuseni, Țara Crișurilor, Sălaj, Maramureș, Țara Oașului, Țara Lăpușului, Ținutul Năsăudului și al Bistriței, Podișul

Târnavelor, Mărginimea Sibiului, Țara Oltului, Țara Bârsei etc.), iar pomicultorii au cultivat numeroase soiuri autohtone de meri, peri, pruni, cireși. Dintre acestea, menționăm câteva dintre cele mai cunoscute: mărul crețesc, mărul dulce, botanele, perele cu miez roșu, perele tămâioase, cireșele negre de Voinești, cireșele drăgănele de Pitești, cireșele negre de Buzău, cireșele scortoase de Râmnicu Sărat, prunele vinete românești, prunele grase românești și prunele tuleu gras.

Fructele se culegeau treptat, pe măsură ce se coceau, culesul făcându-se cu mâna, iar, pentru mere, cu *mușcătoarea* sau *prăița (clașta)*¹⁷. Unele erau puse la uscat pe lese împletite din nuiiele, altele erau preparate: merele erau zdrobite și puse la fermentat (pentru țuică), stoarse (mustul de mere), zdrobite și amestecate cu apă (cidrul), puse la murat (Moldova), sau depozitate în fân, pentru consumul de peste iarnă.

Prunul era pomul cel mai frecvent întâlnit în livezi, acesta fiind productiv și puțin pretențios. Zonele consacrate pentru livezile de pruni sunt în Subcarpații Getici, în: Argeș, Muscel, Vâlcea, Prahova, Buzău, Gorj și Mehedinți; în Moldova: zonele Bacău, Neamț, Suceava, Vestul Jijiei; în Transilvania: pe Valea Mureșului, Țara Zarandului, Țara Crișurilor, Sălaj, Ținutul Bistriței, Dealurile Clujului; în Banat. Prunele erau consumate sub formă de *chisăliță* și de *magiun*, obținute prin fierberea fructelor coapte. Uscate în cuptoare de uscat poame (în căldură, cu sau fără fum), acestea se conservau pentru iarnă. Însă, cea mai mare parte a producției de prune se întrebuița la prepararea țuicii sau a vinarsului (rachiu). Culese, lăsate la fermentat în căzi sau zăcători, prunele se transformau în *borhot* care era fiert și distilat (o dată sau de două ori) în *velnițe, poverne, cazane* etc.

Acestea se găseau de-a lungul văilor, în gospodărie, în capătul livezilor sau grădinilor cu pomi fructiferi, fiind instalații simple, cuprinzând un cuptor rotund, un cazan din aramă, în care se

14 Valer Butură, *op.cit.*, p.90.

15 *Documenta Romaniae Historica* (în continuare *D.R.H.*), B, Țara Românească, vol. I, doc. 9, p. 27.

16 Dimitrie Cantemir, *Descriptio Moldaviae*, Ed. Academiei Române București, p. 150.

17 G. Stoica, P. Petrescu, *Dicționar de artă populară*, Ed. Enciclopedică, București, 1997.

fierbeau fructele fermentate, de la care pornea o țeavă (uneori, două sau chiar trei) în formă de serpentină de răcire, care străbătea, în diagonală, răcitorul (o cadă cu apă, construită din doage), ieșind în capătul de jos, deasupra *botei* (vas din doage cu două toarte, înfundat deasupra cu un capac cu două orificii: unul pentru curgerea țuicii în el, celălalt pentru aerisirea băuturii)¹⁷.

Alături de botă, se afla *țancul*, un băț cu creștături, cu care se măsura cantitatea de țuică din botă, iar apa din răcitor se schimba continuu, alimentându-se din iazul morilor alături de care se aflau instalațiile mici, ori din iazul special amenajat pentru instalațiile mari.

Povernele aveau pe acoperiș o afumătoare, ca zonă distinctă a centrului acoperișului, pentru evacuarea fumului, iar pereții erau, fie din piatră ca la unele exemplare din (Buzău, Prahova, Muscel, Mehedinți), fie din lemn (Gorj, Argeș, Muscel, Dâmbovița), sau din nuiele și pământ (Velnița Vrancea), fiind construite deasupra solului, cu pereții îngropați în pământ (Buzău) sau semi-îngropați (Prahova, Mehedinți)¹⁸.

Abundența fructelor și a preparatelor casnice din fructe a generat intensificarea schimburilor comerciale pe cereale sau de vânzare prin târguri și prin piețe. Sunt consacrate drumurile comerciale ale pomicultorilor și viticultorilor pe întinse distanțe: drumul vinului, drumul fructelor, cele mai importante direcții ducând către câmpie, loc de unde se puteau procura cerealele necesare pentru consumul gospodăriei.

Alături de construcțiile specializate și de instrumentarul pomicol și viticol, muzeul etnografic în aer liber de la Golești deține, în completarea gospodăriilor existente, și anexe specializate pentru creșterea animalelor și depozitarea cerealelor: grajduri, șuri, pătule pentru porumb din nuiele împletite, hambare sau timnicuri din scândură de fag, jimnițe (Jignița din Gorj) pentru păstrarea alimentelor¹⁹.

Începând cu anul 1966, muzeul și-a completat, permanent, patrimoniul, atât prin achiziții de noi monumente reprezentative tematice, cât și prin completarea interioarelor țărănești, a costumelor tradiționale din zonele existente, a mobilierului, uneltelor și instalațiilor, în prezent, muzeul etnografic expunând peste 160 de monumente și aproximativ 53000 de piese muzeale.

Imaginea de *muzeu viu* se datorează cadrului natural, alternanței loturilor de viță de vie și livezilor de pomi fructiferi, dar și prezenței animalelor domestice care au făcut parte, întotdeauna, din ambianța gospodăriei țărănești tradiționale.

În anul 2009, a fost înființat parcul de echitație (cu cai lipițani și ponei), iar, în curând, se va deschide „Hanul cu bucate”, în care turiștii vor putea servi preparate din bucătăria veche românească, răspunzând, astfel, nevoilor tot mai diverse ale vizitatorilor pentru care muzeul este mai mult decât o expoziție – este o experiență culturală complexă și autentică.

Recunoscut și apreciat pentru valoarea sa, muzeul este de peste 40 de ani un cadru de referință pentru cinematografia românească, aici filmându-se numeroase secvențe din filme de succes: Ciuleandra, Iancu Jianu, Haiducii, Bătălie pentru Roma, Trenul vieții, Chirița în provincie, Trandafirul galben etc.

Numeroase personalități științifice, culturale, politice, administrative și diplomatice au descoperit, cu admirație, Muzeul Golești, lăsând, în Cartea de Onoare, pentru memoria generațiilor viitoare, cuvinte elocvente. Încheiem demersul nostru cu aprecierea făcută de academicianul Constantin C. Giurescu: „Este o realizare remarcabilă, care va forma un punct de atracție nu numai pentru turiștii din România, ci și pentru cei de peste hotare. Felicit pe cei care au avut ideea colecționării, restaurării și conservării unor asemenea valori și pe cei ce au îndeplinit această idee cu atâta pricepere și pasiune”.

17 Grigore Ionescu, *Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor*, Ed. Academiei Române, București, 1982, p. 54..

18 *Ibidem*, p. 57.

19 Georgeta Stoica, *Arhitectura populară românească*, Ed. Meridiane, București, 1989, p. 72-74.

Culesul viilor ...odinioară.

Ansamblul viticol Conac de deal, zona Gorj, secolul al XIX-lea

Gospodăria temporară era construită pe întinsele dealuri cu vii, fiind folosită de familia de podgoreni pe toată perioada lucrărilor de întreținere, culegere și prelucrare a recoltei viticole.

Ansamblul cuprinde:

- *Pimniță* din Curtișoara (com. Bumbesti-Jiu) și

- *Șopru* de deal din Glodeni, com. Bălănești, ambele construcții datând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Pimnița se remarcă prin masivitatea bârnelor din stejar, groase de circa 70 cm, acoperișul în patru ape, cu învelitoarea din corzi de viță de vie și planul cu două încăperi destinate butoaielor pentru păstrarea vinului. Intrările în cele două încăperi sunt prevăzute cu uși duble, masive, care se închid pe un pop central demontabil. Ușile nu se încuiau niciodată, pe masă găsindu-se o ulcică cu care trecătorul însetat să-și astâmpere setea, fără a face risipă.

Sub șopru - construcție așezată pe șase furci, acoperită cu corzi de vie - se păstrează uneltele, instalațiile, instrumentarul viticol (plugul, căruța cu cărător, țarcul cu corfe, butii cu cercuri din lemn etc.).

Gardul, confectionat din nuiete împletite, era, de asemenea, cu acoperiș din joarde de viță-de-vie.

Detaliu stâlp lateral, cu îmbinare în căței. Extremitatea cosoroabei lucrată în motivul *cap de cal*.

Pimniță de Curtișoara

Detaliu pimniță. Stâlpul de susținere a sălii, sculptat cu forme tronconice, separate de noduri decorate cu *dinți de ferăstrău*.

Șopru de deal pe șase furci

Gospodăria viticolă, zona Glodeni-Gorj, secolele XVIII-XIX

- Casă din Glodeni, comuna Bălănești-Gorj, datată 1847;
- Pătul-șopru pe căsoaie din Glodeni, ¾ secolul al XIX-lea;
- Șopru pe beci din Godinești, Gorj, 1861 (Văianu);
- Pimnița din Drăgoieni, Târgu Jiu, datată 1796.

Casa din Glodeni este un monument de excepție prin plan și proporții: are două niveluri (construcție cu un cat) și acoperiș în patru ape, din șită, cu coamă decorată cu ciocârlani, cu pantă repede și dimensiuni impresionante raportate la corpul construcției. Remarcăm îmbinarea bânelor de stejar în T, prezența stâlpilor prispei, bogat decorată, la ambele niveluri și dezvoltarea prispei în consolă, pe toate cele patru laturi ale catului (etajului), precum și sculptarea pălimarului cu motivul șarpele casei, accesul făcându-se pe o scară simplă, exterioară, protejată de o aplecătoare (polată). Este o construcție cu semnificație economică, parterul fiind destinat pimnițelor, iar etajul - spațiul de locuit și de preparare a hranei.

Pimnița din bârne masive, cioplite din lemn de stejar, din Drăgoieni, datată 1796, are târnaț la fațadă, cosoroabe și stâlpi sculptați cu ornamente în zig-zag, adăpostind un țarc pentru struguri, cu jgheab cu două guri.

Gospodăria mai deține coșuri împletite, lipite cu pământ, pentru depozitarea cerealelor și o leasă din nuiele împletite, despicate.

Acoperișurile tuturor construcțiilor au învelitoarea din șită ocheșită; ulucile gardului și scândurile porții sunt fixate pe lați, în cepi de lemn.

Detaliu prispă

Detaliu bucătărie. Vatra cu corlată

Pimnița din Drăgoieni

Interior camera de locuit

Gospodăria viticolă, zona Dolj, secolul al XIX-lea

- *Bordei*, Castranova-Puțuri, județul Dolj, 2/4 secolul al XIX-lea

Construcție semi-îngropată, specifică zonelor aride ale Câmpiei Olteniei, bordeiul impresionează prin forma arhitecturală specifică: plan în formă de "L", organizat în: *gârlici* acoperit, cu pardoseală din pământ bătut, lipită cu lut, ca spațiu de acces; camera cu vatra, numită *la foc*, care avea rol de *tindă* (bucătărie) și camera de odihnă, numită *la sobă*, cu pereți lambrisați, unde se aflau paturile tip *prici*, acoperite cu țoale direct peste scândură, soba oarbă care se încălzea de la vatră, lada de zestre și icoana împodobită cu un prosop cusut.

Acoperișul în două ape are o structură complexă, formată din tavane de scândură groasă, *mârtaci*, peste care se așează un strat gros de paie, care se completează anual, după fiecare recoltă de cereale.

Interior bordei. Vatra cu corlată și camera de locuit

Casă, sat Dobridor, com. Moțăței, sfârșitul secolului al XIX-lea, face parte din gospodăria viticolă Dolj, împreună cu bordeiul.

Locuința este înălțată pe temelie de piatră, având planul ordonat pe două nivele: beci mare sub casă, cu intrarea situată sub foisor și nivelul de locuit cu trei încăperi și o tindă rece.

Monumentul este construit din bârne de stejar îmbinate *în cățel*, accesul în locuință făcându-se prin foisorului dispus asimetric. Remarcăm prispa de la fațada posterioară, unde există o a doua intrare. Acoperișul, în patru ape, are învelitoarea din țiță-solzi, iar pazia este crestată.

Interior *Casă* din Dobridor - Odaia cu lada de zestre pictată, paturi cu tăblii și scoarțe pe pereți.

Bucătăria cu soba cu plită, dulap de colț și lada (tron) pentru cereale.

Gospodăria viticolă, zona Ighiu-Alba, secolul al XIX-lea

- Casă, sat Ighiel, com. Ighiu, 1868;
- Șură, sat Ighiel, com. Ighiu, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Cămară, com. Sălciua, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Poartă cu cunună.

Casa este ridicată pe temelie din piatră de râu, din bârne de stejar, având planul cu trei încăperi, prispă parțială și beci semi-îngropat, prevăzut cu gârlici. Din cele trei camere, cea bună (sub care se află și beciul) are intrare separată din prispă, iar celelalte două - bucătăria și camera de zi - au trecerea comună. Târnașul, închis, este din lemn traforat. Acoperișul, în patru ape, este înalt, din paie călcate (secară sau grâu) în strat gros, asigurând izolarea termică, scurgerea rapidă a precipitațiilor, afumarea și păstrarea preparatelor din carne.

Interior. Bucătăria cu sobă cu plită și cuptor.

Cosoroabele sunt ornamentate, iar căpriorii sunt sculptați cu motivul *capului de cal* stilizat.

Construcțiile anexe - șura și cămara - sunt realizate din cununi de bârne de stejar, așezate pe orizontală și îmbinate în *coadă de rândunică*, acoperișurile fiind înalte, din paie călcate.

Gospodăria este împrejmuțată cu gard din nuiete împletite, acoperit cu paie.

Casă din Ighiu, 1868

Gospodăria viticolă, zona Huși – Vaslui, secolul al XIX-lea

- Casa, com. Zăpodeni, jud. Vaslui, $\frac{3}{4}$ secolul al XIX-lea, este construită pe temelie din piatră de râu, cu acoperișul din stuf, în patru ape, cu planul organizat pe un singur nivel, cuprinzând camera de locuit cu sobă oarbă, bucătăria cu sobă și plită și tinda mică la intrare.

Coșul de fum al vetrei este ridicat pe latura lungă, din spate, a acoperișului. Prisma este deschisă, pe trei laturi, sprijinită în stâlpi de lemn, stâlpii fațadei fiind sculptați.

Interior, *Casă* din Zăpodeni - Vaslui

Se pot observa: vatra cu cuptorul pentru pită, ștergarele prinse pe pereți, ruda pentru textilele de casă, portul popular specific zonei.

Detaliu bucătărie. Vatra cu horn.

Gospodăria viticolă, zona Ostrov-Dobrogea, secolul al XIX-lea

- *Casă*, com. Ostrov, jud. Constanța, 4/4 secolul al XIX-lea;
- *Hambar din scândură de stejar*, com. Lipnița, jud. Constanța, 4/4 secolul al XIX-lea;
- *Hambar din nuiele*, sat Floriile, com. Aliman, jud. Constanța, 2/4 secolul al XIX-lea.

Casa din zona Ostrov-Constanța se remarcă prin acoperișul în patru ape din olane, cu pantă mică, specific zonei care este traversată de curenți puternici de aer; temelia este din piatră de râu prinsă cu mortar de var și nisip, construcția având trei încăperi (camera de locuit, bucătăria și odaia cârciumii), sală în față și beci cu gârlici. Folosirea olanelor la acoperiș ne duce cu gândul în antichitate, când Dobrogea (Schythia Minor) era inclusă în imperiul roman, iar arhitecții și constructorii romani au adus cu ei materiale și tehnici noi de construcție.

Gospodăria mai cuprinde: două hambare realizate, unul din nuiele împletite, pentru a permite o mai bună ventilație a porumbului, altul din scânduri de stejar, ambele din zona Constanța, și două polate sub

Gospodăria viticolă, zona Vrancea, secolele XIX-XX

- Casă, sat Pădureni, com. Jariștea, 1884;
- Cramă velniță, sat Popești, com. Urechești, 3/4 secolul al XIX-lea;
- Leasă pentru porumb, com. Jariștea, 1/4 secolul XX.

Casa este ridicată pe o temelie din blocuri de piatră fasonată, cu un plan dezvoltat în lungime, cu prispă deschisă la fațada principală, lipită cu pământ; are două camere (camera bună și bucătăria) despărțite de o tindă rece. Pereții sunt construiți din bârne de lemn de stejar, îmbinate în *coadă de rândunică*, iar, în dreptul ferestrelor și ușii, sunt prinse în montanți verticali (îmbinarea în *căței*).

Casa este tencuită și văruiată, interior și exterior. Acoperișul, din șiță, este lucrat în patru ape. Prispă are stâlpii din lemn, simpli, dispuși pe linia pereților celor două camere, formând trei goluri care corespund planului încăperilor. Camerele sunt decorate, la exterior, cu motive geometrice, lucrate în stucatură.

Interior Vrancea. Sobă cu plită.

Crama – velniță, așezată pe temelie din blocuri de piatră fasonate, este construită din bârne de stejar îmbinate în *coadă de rândunică*; are două încăperi: una cercuită și tencuită cu pământ, care adăpostește cazanul de distilat fructe, iar cealaltă încăpere - netencuită - este destinată păstrării vaselor și instrumentarului viticol. Intrările în cele două încăperi sunt prevăzute cu stâlpi și arcade construite din contrafișe, toate lucrate din lemn de stejar și frumos decorate cu motive geometrice. Ușile se închid pe un *pop central demontabil*. Acoperișul, în patru ape, este confecționat din șită.

Gospodăria viticolă, zona Prahova, secolul al XIX-lea

- Casă din Vălenii de Munte, secolul al XIX-lea;

- Pimniță, com. Valea Călugărească, 1801.

Casa a fost construită la începutul secolului al XIX-lea, cu unele intervenții în jurul anilor 1910. Se înscrie în tipologia modelelor tradiționale de locuințe cu două nuclee compoziționale, unul de bază și unul de accent. Expresivitatea edificiului este dată de proporțiile armonioase și de rafinamentul detaliilor constructive.

Influența neoclasicismului a început să se facă simțită în zona Vălenii de Munte, la începutul secolului al XIX-lea și se manifestă prin plasarea foișorului în axul central al fațadei principale, foișor care adăpostește și scara de acces la nivelul de locuire. Frontonul triunghiular al acoperișului foișorului conferă edificiului prestanță și monumentalitate.

Locuința era organizată pe două nivele, respectiv, nivelul inferior al beciului, destinat depozitării vaselor de vin și nivelul superior, destinat locuirii, cu două încăperi și o tindă rece, camerele fiind asimetrice. Fațada principală este marcată printr-o prispă, pe toată lungimea ei, cu stâlpii de lemn fasonați cu barda, conform modelului tradițional. Un lucru inedit îl constituie marcarea intrării principale, adăpostită de foișor, prin dublarea stâlpilor, fapt ce conferă echilibru și armonie.

Parterul se îndepărtează de la soluția clasică cu tindă mediană și două încăperi dispuse de o parte și de alta a tindei și adoptă o soluție mai veche, cu tinda plasată excentric în raport cu cele două camere. Această soluție o găsim la modelele străvechi, în zona superioară a Teleajenului.

Structura și tehnologia de execuție se înscriu în repertoriul tradițional specific unei largi zone etnografice, dezvoltată de-a lungul dealurilor, respectiv, cu pereții nivelului inferior executați din bolovani de râu neprinși în mortar (*zidărie uscată*), iar pereții nivelului de locuire lucrați din cununi din bârne de lemn, dispuse pe orizontală și încheiate la colțuri, în *cheutoare dreaptă*, cercuiți și umpluți cu lut. Planșeul este realizat din grinzi de lemn, iar acoperișul, în patru ape - cu pantă repede - are învelitoarea din șită.

Imagini din interiorul locuinței.

Gospodăria viticolă, zona Ștefănești – Muscel, secolele XVIII - XIX

- *Casa*, specifică podgoriei Ștefăneștilor din secolul al XIX-lea, se remarcă prin aspectul de construcție întărită (tip culă țărănească), cu spațiul distribuit pe două planuri: 1. la parter, *pimnița* ocupând jumătate din suprafață (construită din cărămidă și piatră de râu) și scara de acces, închisă cu ușă masivă de stejar; 2. etajul, construit din bârne de brad tencuite, cuprinde o sală parțială, zidită, cu stâlpi simpli din lemn și cu o singură ușă de acces către *tinda* care separă două încăperi de dimensiuni diferite. Acoperișul, în patru ape, are învelitoarea din șiță de brad, coama având *țepi* apotropaici în cele două extremități.

Alături de casă, în cadrul gospodăriei, se mai găsesc:

- *Pimnița cu sală închisă cu pălimar*, din grinzi masive de stejar, cioplite și îmbinate în *coadă de rândunică*, datată 1708 (este cel mai vechi monument din patrimoniul arhitectural al Muzeului Viticulturii și Pomiculturii-Golești);

- *Pimnița din stejar*, cu târnaț pe o latură, din Viișoara;

- *Pătul din nuiele*, așezat pe furci de lemn, din Călinești, Argeș;

- *Porți sculptate*, din lemn masiv de stejar, datate 1852.

Pimniță, datată 1708 — cea mai veche construcție din secția Aer liber

Interior - casă din Ștefănești

Storsul strugurilor

Gospodăria viticolă, zona Drăgășani - Vâlcea, secolele XIX-XX

- Casă, comuna Glăvile, jud. Vâlcea, 3/4 secolul al XIX-lea;
- Pimniță, sat Olteanca, com. Glăvile, jud. Vâlcea, 1893;
- Hambar, com. Verguleasa, jud. Olt, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Pătul, sat Olteanca, com. Glăvile, jud. Vâlcea, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Poartă, com. Peșceanca, jud. Vâlcea, 1940.

Casa, din bârne de stejar îmbinate în *cheotoare rotundă*, este așezată pe o pimniță din lemn, cu temelie de piatră de râu, iar acoperișul este în *patru ape*, cu învelitoarea din șită. Prisma, situată pe latura din față, este închisă cu pălimar. Etajul are două încăperi: bucătăria - cu intrarea de pe prispă și camera bună. Scara de acces este din lemn, cu o *curbă a efortului*, și cu rol de susținere a prispei, iar coșul de evacuare a fumului este pe latura din spatele acoperișului casei.

În cadrul ansamblului, sunt expuse instalații și unelte viticole remarcabile: un teasc cu pene, un teasc cu șurub, două linuri, o cărătoare pentru struguri etc.

Ca element de decor, atât la casă, pimniță, lin, cât și la alte câteva obiecte de uz casnic, este folosit motivul *capului de cal* stilizat, motiv care se regăsește și la cosoroabe.

Pimnița din Glăvile, construcție din lemn de stejar, destinată să adăpostească vinul și țuica, are acoperiș piramidal de bârne învelite, fie cu șită, fie cu corzi de viță-de-vie. Așezate, în trecut, pe dealurile cu vii, pimnițele formau adevărate cătune, semănând cu niște mici fortificații care dădeau un aspect particular peisajului, integrându-se arhitectural cu gardurile vii de vegetație.

Poarta este din lemn sculptat, cu motive *vegetale* (*viță-de-vie*, *brăduțul*), *florale*, *solare* și motivul *funiei răsucite*. Este datată în 1940.

Interior camera bună, casă din Drăgășani -Vâlcea

Pimniță din Glăvile

Gospodăria pomi – viticolă, zona Bălești- Gorj, secolele XIX-XX

- *Casă*, com. Bălești, jud. Gorj, datată 1860;

- *Pimniță*, com. Bălești, jud. Gorj, datată 1860;

- *Pimniță cu șopru*, com. Bălești, jud. Gorj, din jurul anului 1840. Aici, se află instalat cazanul din aramă cu capac din lemn, butii cu cercuri din lemn și un jgheab crestă pentru zdrobirea fructelor;

- *Jimniță*, sat Ceauru, Bălești, din jurul anului 1920. Înălțată pe patru furci, pentru a menține temperatura constantă și scăzută, acoperită cu șită ochetită, ea are forma și aspectul unei case tradiționale cu cosoroabă și stâlpi sculptați. Aici, erau depozitate alimentele, dar și corzile de viță-de-vie, pe care erau păstrați strugurii, pentru a fi consumați iarna;

- *Pățul*, Bălești, Târgu Jiu, aprox. 1930.

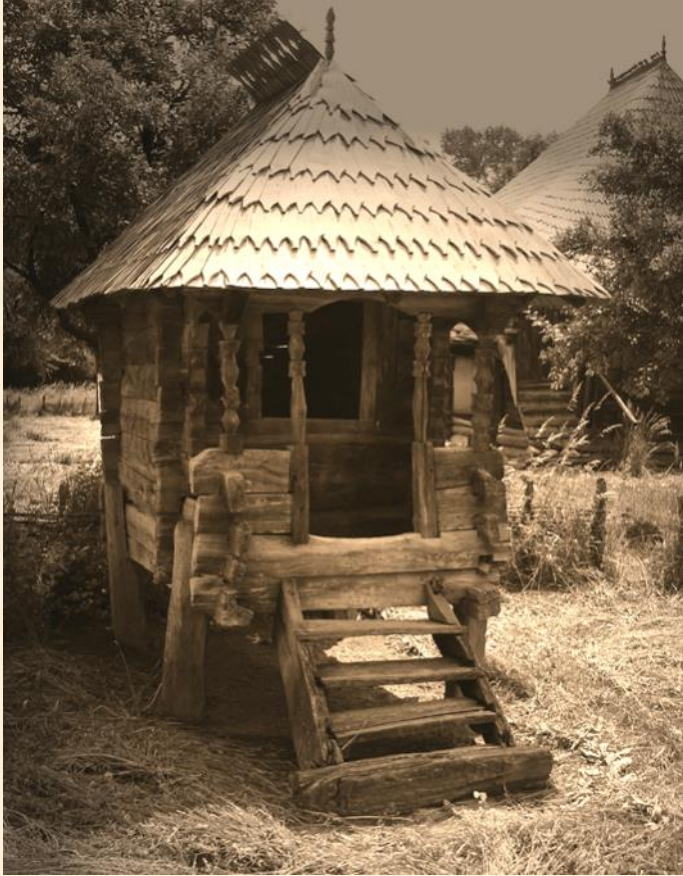
Cel mai frumos monument din gospodărie, care impresionează prin armonia proporțiilor și frumusețea decorurilor arhitecturale, este *casa* din Bălești. Așezată pe o temelie joasă, din piatră de râu, cu planul dreptunghiular, cu târnaț la fațadă, casa este construită din bârne de lemn de stejar îmbinate în *cheotoare dreaptă*. Construcția, înălțată pe trei rânduri de *temeie* suprapuse, are planul format din două încăperi: camera de locuit și bucătăria, prevăzute cu intrări separate, dar și cu ușă interioară comună.

Podeaua este din pământ lipit, pereții sunt cercuiți și văruiți în alb, iar podina este confecționată din scânduri îmbinate în *nut și feder*. În fața încăperilor, se află prispa cu cosoroaba sculptată și stâlpii decorați cu motivul spiralei și capiteluri. Ușile sunt confecționate din tăblii prinse în cuie țigănești, cu ornamente în rozetă; ușorul ușii este decorat în spirală și dinți de ferăstrău. Accesul în sală se face pe scara, dispusă central, acoperită cu o polată lucrată din continuarea învelitorii, cu stâlpii lucrați în *torsadă*.

Cosoroabele sunt și ele generos sculptate, având capiteluri lucrate în motivul *cap de cal*, iar grinzile laterale sunt ușor proeminente.

Acoperișul, în patru ape, cu învelitoarea din șită *ochetită*, are coama decorată cu motivele *hora fetelor* și *ciocârlani*, iar, pe fațadă, apar două *cuci* (luminatoare), cu rol funcțional și decorativ.

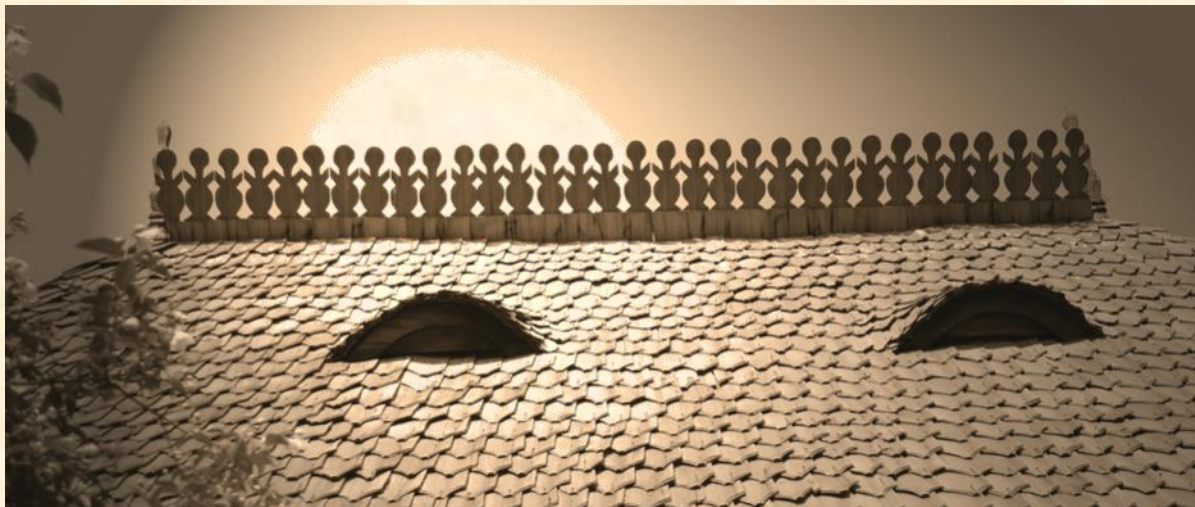

Jimniță

Detaliu elemente arhitecturale
(grinzi de steașină îmbinate la jumătate lemn sau suprapuse, prinse în cepi; stâlpi cu capiteluri lucrate în motive geometrice).

Coama casei cu motivul *hora fetelor*

Detaliu prispă - stâlpii lucrați în *torsadă* și grinzile terminate cu motivul *cap de cal*.
Sub streașină, se poate observa *ruda* pentru uscatul bucatelor.

Gospodăria pomi – viticolă, zona Țara Zarandului - Arad, secolul al XVIII-lea

- Casă cu cămară, sat Almaș, com. Almaș, 4/4 secolul al XVIII-lea;
- Colnă (magazie), sat Almaș, com. Almaș, 4/4 secolul al XVIII-lea;
- Moară de apă cu roată verticală – sat Mustești, Arad, cca. 1910.

Casa a fost construită la sfârșitul secolului al XVIII-lea, fiind unul dintre cele mai vechi monumente din muzeu. Inițial, construită în afara satului, în pădurile de cireși sălbatici, casa a fost strămutată în sat, în secolul al XIX-lea, de unde a fost achiziționată, demontată și transferată în muzeul în aer liber de la Golești, în anul 2006.

Aceasta se remarcă prin plan dezvoltat în lungime, cu un singur nivel, format din două camere de locuit, despărțite de o tindă cu rol de bucătărie și o cămară construită în continuarea uneia din camerele de locuit. Confecționată din bârne masive de gorun, îmbinate în *coadă de rândunică*, casa impresionează prin masivitatea bânelor și lungimea cosoroabelor de 14,5 m. Are sală deschisă, la fațada principală, cu balustradă și stâlpi de susținere prevăzuți cu contrafișe. Pardoseala și tavanul camerelor sunt din scândură, iar pereții sunt tencuiți doar interior.

Alături de casa de locuit, în incinta gospodăriei, se află și *colnă* - unde erau depozitate vasele și instrumentele pomi-viticole

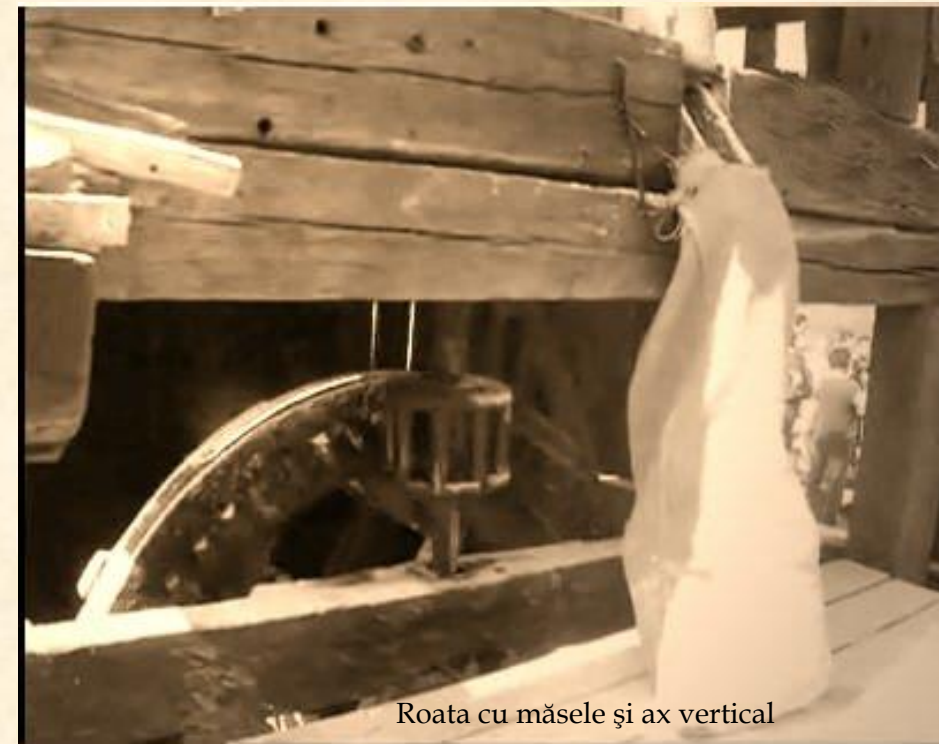

Moară de apă cu roată verticală, Mustești - Arad, 1910

Nelipsite din satul tradițional românesc, morile de apă fac parte din instalațiile de tehnică populară. Folosirea forței motrice a apei a înlocuit, treptat, forța de tracțiune a animalelor și energia umană. Mecanisme ingenioase sunt adăpostite de construcții separate, ridicate în locuri propice de funcționare, anume, pe cursuri de apă. Instalația folosește forța apei pentru măcinatul cerealelor. Modul de funcționare este următorul: apa cade pe o roată cu palete, care, prin intermediul unui ax central (*fusul morii*), transmite mișcarea de rotație la roata zimțată (*roată cu măsele*). De aici, printr-un ax dispus pe verticală, mișcarea este transmisă la cele două pietre de moară - cea de jos, fixă, și cea de sus, mobilă (*piatra alergătoare*) care, prin rotire, macină cerealele.

Coșul pentru cereale și pietrele de moară

Roata cu măsele și ax vertical

Interioare Casă din Almaş-Arad

Gospodăria pomicolă, zona Mehedinți, secolul al XIX-lea

- Casă, sat. Cerna-Vârf, com. Isverna, 1/4 secolul al XIX-lea;
- Casă, sat. Cerna-Vârf, com. Isverna, 2/4 secolul al XIX-lea;
- Pimniță, Ploștina, Motru, 1794;
- Pimniță cu 3 încăperi, Baia de Aramă, 3/4 secolul al XIX-lea;
- Pătul pe coteț, Negoiești, Baia de Aramă, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Căzanie din piatră, Negoiești, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Porți cu tăblieri, Ploștina, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Poartă cu acoperiș, Ploștina, 1/4 secolul al XIX-lea.

Casa mare, a Tatucilor, este un remarcabil monument de arhitectură populară, aparținând primelor decenii ale secolului al XIX-lea. Construcția este așezată pe temelie de piatră de munte, având planul pe două niveluri, respectiv, nivelul inferior al pimniței, destinat păstrării instrumentarului pomicol aferent, și catul destinat locuirii, cu trei încăperi.

Construită în sistem *culă*, din bârne de stejar masiv, îmbinate în *cheotoare dreaptă*, are acoperișul în patru ape, din șindrilă de stejar, cu luminator și *ciocârlani idolatri* pe coamă. Are prispă la fațada principală, pe ambele caturi, deschisă jos și închisă la etaj cu bârne

masive de stejar, prevăzute cu patru creneluri, pentru tragere cu pușca. Stâlpii sunt fasonați cu barda și decorați cu motive *solare*. Scara de acces la etaj este adosată fațadei construcției, cu ușă cu deschidere pe verticală.

Planimetria catului prevede trei încăperi: bucătăria cu camera de locuit - care au trecerea comună și camera bună. Parterul, destinat în exclusivitate pimniței, este format din două încăperi cu intrări separate din prispă, ușile fiind lucrate din stejar masiv și prevăzute cu popi centrali demontabili.

Casă, sat. Cerna-Vârf, com. Isverna, 1/4 sec. al XIX-lea

Interior *Casă Isverna*

Pimniță – Ploștina, Motru, datată 1794. Construită din bârne de stejar, are prispă joasă la fațadă, cosoroabe și doi stâlpi masivi sculptați, fixați în tălpile laterale; acoperișul din șindrilă este în patru ape.

Casă, sat. Cerna-Vârf, com. Isverna, 2/4 secolul al XIX-lea

Casa joasă, din lemn (Șeitan), are prispă parțială pe latura din față, cu pat din lemn, cu acoperișul, în patru ape - cu pantă repede - din șindrilă. O particularitate pe care o întâlnim, în zonele muntoase din Banat, o reprezintă așezarea coșului de fum pe latura din față a acoperișului. Acesta corespunde poziționării vetrei pe peretele din față (în tindă), în odaie încălzirea făcându-se cu sobă oarbă. Planul casei cuprinde și un *celar* - cămară de alimente.

Gospodăria pomi-viticolă, zona Teleorman, secolul al XIX-lea

- Casă, sat Slăvești, com. Tătăreștii de Jos, jud. Teleorman, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Povarnă, Broșteni, oraș Costești, jud. Argeș, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Pătul pe magazie, Broșteni, oraș Costești, jud. Argeș, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Magazie pentru grâu, Slăvești, com. Tătăreștii de Jos - Teleorman, 4/4 secolul al XIX-lea;

Casa, cu sală închisă cu foișor, cosoroabe, căpriori și stâlpi sculptați, este înălțată pe temelie din piatră de râu, având acoperișul în patru ape, din șiță bătută la trei rânduri. Planul casei cuprinde: tinda cu vatră, o bucătărie și o cameră. Alte anexe ale gospodăriei sunt: o povarnă, un pătul și o magazie pentru depozitat cereale (grâu).

Gospodăria pomicolă, zona Jugur-Muscel, secolele XIX-XX

- Casă, sat Jugur, com. Poinarii de Muscel, jud. Argeș, 1/4 secolul al XIX-lea;
- Pimniță, com. Boțești, jud. Argeș, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Grajd cu fânar, Câmpulung Muscel, 3/4 secolul al XIX-lea;
- Timnic, com. Săpata, jud. Argeș, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Povarnă din piatră, Câmpulung Muscel, jud. Argeș, cca. 1908.

Casa din Jugur face parte din ansamblul gospodăresc pomicol din secolul al XIX-lea, din Muscel, remarcându-se prin elevația cu potențial economic (este înălțată pe o pimniță din piatră, situată deasupra solului și dispusă sub întreaga suprafață a încăperilor de deasupra), catul fiind construit din bârne de stejar, mărginit pe două laturi cu sală în consolă, cu stâlpi sculptați și cosoroabe decorate cu motivul *valului*. Planul casei cuprinde: camera de locuit, vatra și tinda, cu intrarea prin tindă, accesul făcându-se printr-o scară de lemn, laterală și neacoperită. Remarcăm prezența *rudei* (*culme de lemn rotunjit*), fixată de stâlpii de la fațadă ai sălii și folosită pentru aerisirea textilelor și uscarea preparatelor din carne. Acoperișul, lucrat în patru ape, are învelitoarea din șită, precum și o *cucă* pentru aerisire și luminare.

Interior *casă Jugur-Muscel*

Grajdul cu trei încăperi și fânar cu foișor

Gospodăria pomicolă, zona Davidești – Vulturești, Muscel, secolul al XIX-lea

- Casă, comuna Davidești, 3/4 secolul al XIX-lea;
- Casă, com. Vulturești, 1848;
- Povarnă, sat. Huluba, com. Vulturești, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Magazie, com. Vulturești, 3/4 secolul al XIX-lea;
- Grajd cu fânar, com. Vulturești, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Pătul, com. Vulturești, 3/4 secolul al XIX-lea;
- Poartă, sat Voinești, com. Lerești, 3/4 secolul al XIX-lea.

Casa din Davidești - monument reprezentativ al arhitecturii populare (tip culă), din cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, de pe Valea Argeșelului - are planul dezvoltat pe două niveluri, respectiv, pînă din piatră de râu și cărămidă și catul care cuprinde două încăperi (bucătăria și camera bună) cu prispă la fațada principală. În bucătărie, se află vatra cu cuptorul și cu hornul, care simbolizează *centrul vital al casei*. Sala și pălimarul sunt zidite, iar stâlpii sălii sunt decorați cu capiteli în stucatură. Scara de acces, închisă în zidărie și amplasată pe latura sud-estică a casei, este construită din bârne de lemn. Acoperișul, în patru ape, are învelitoarea din șită.

Casa din Vulturești, datată 1848, corespunde arhitecturii din cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII - lea și prima jumătate a secolului al XIX- lea. Prezintă același plan pe două niveluri: bucătăria și camera de locuit, la nivel superior, având prispă și foișor la fațada principală; parterul, specific gospodăriilor de pomicultor, adăpostește pimnița construită din piatră de râu, unde erau păstrate butoaiile și fructele.

Etajul este construit din bârne de stejar, cu tălpi duble, îmbinate în *cheotoare dreaptă*, acoperișul de șiță, în patru ape, iar, la cosoroabe remarcăm motivul *capului de cal* stilizat.

Război de țesut în *casa* din Davidești

Gospodăria mai cuprinde: un grajd cu fânar (fânărie), din lemn, o magazie cu fânar și un pătul de nuiete pe patru furci, din lemn (numit și *coșar* sau *coș*). Nuietele împletite permit o bună aerisire necesară păstrării porumbului timp mai îndelungat. Pe lângă aceste anexe, toate din Vulturești, gospodăria deține și o povarnă pentru distilarea fructelor.

Poarta cu acoperiș este decorată cu motive vegetale, florale, astrale (soarele), geometrice, solzi de pește etc.

Sobă cu olane în *casa* din Vulturești

Gospodăria pomicolă, zona Făget - Banat, secolul al XIX-lea

- *Casă*, com. Traian Vuia, jud. Timiș, 3/4 secolul al XIX-lea;
- *Cămară*, sat. Răchita, com. Dumbrava, jud. Timiș, 4/4 secolul al XIX-lea;
- *Șură cu grajd*, sat. Răchita, com. Dumbrava, jud. Timiș, 3/4 secolul al XIX-lea;
- *Cocină*, sat. Răchita, com. Dumbrava, jud. Timiș, 1/4 secolul al XIX-lea;
- *Cotarcă* (pătul), sat. Răchita, com. Dumbrava, jud. Timiș, 1/4 secolul al XIX-lea;
- *Fântână cu vâlău*, sat. Răchita, com. Dumbrava, jud. Timiș, 4/4 secolul al XIX-lea;
- *Poartă*, sat. Răchita, com. Dumbrava, jud. Timiș, 4/4 secolul al XIX-lea.

Cămară, sat. Răchita, com. Dumbrava, Timiș

Interior camera bună.

Cocină, sat. Răchita, com. Dumbrava, Timiș

Casa, datată la sfârșitul secolului al XIX - lea, este construită din *toble* (bârne trase la joagăr) de stejar îmbinate, la capete, în *coadă de rândunică*, iar, în dreptul ușilor și ferestrelor, în montanți verticali. De plan dreptunghiular, așezată pe temelie din piatră de râu, construcția are trei încăperi: două camere de locuit și bucătăria - dispusă central față de cele două camere și sală cu nouă goluri, la fațada principală - pe lungimea celor trei încăperi. Pentru fiecare încăpere, există intrare separată, din sală. Ferestrele sunt protejate, la exterior, cu jaluzele din lemn. Sala, pardosită cu cărămidă, are stâlpii prevăzuți cu contrafișe și parmalăcul din scândură nedecorată. Scara de acces este plasată central, iar acoperișul, în patru ape, este confecționat din șită, bătută la două rânduri.

Gospodăria pomicolă, zona Giulești-Maramureș, secolul al XIX-lea

Situată în zona de nord-vest a muzeului în aer liber de la Golești, gospodăria pomicolă din Maramureș cuprinde construcții de mari dimensiuni, din stejar, aparținând celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea:

- Casă, Giulești - Maramureș, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Șură (două construcții), Oncești - Bârsana, Maramureș, 3/4 și 4/4 secolul al XIX-lea;
- Fântână cu cumpănă;
- Coș pentru mălai (pătul);
- Gard de nuiele împletite în cununi, cu acoperiș din draniță, străjuit, la intrare, de
- Poartă sculptată, 4/4 secolul al XIX-lea; de mari dimensiuni, emblematică pentru o familie de oameni gospodari și mândri.

Casa, achiziționată din Giulești, sat Ferești, localitate situată la sud de Sighetu Marmăției, este construită din bârne de stejar, îmbinate în coadă de rândunică. Are planul compus din două camere și două cămări, un târnaț sau o șatră (prispă) pe două laturi, iar acoperișul de șindriliță în patru ape a fost precedat de acoperișul din paie.

Cosoroaba și stâlpii sălii sunt bogat sculptați, uniți între ei cu arcade construite din contrafișe din lemn. Se remarcă ușa confecționată în tăblii prinse în *cuie țigănești* și decorată cu motive geometrice (romboidale).

Interiorul locuinței este dominat de cuptorul masiv, în continuare aflându-se colțul cu patul și, opus acestuia, colțul cu lavițele. Cergile care acoperă patul, *ștergurile* de pe perete, împodobite cu alesături în roșu și albastru, icoanele pictate pe lemn sau pe sticlă, cancelele și blidele de pe cuier se reunesc într-o compoziție armonioasă.

Ansamblul gospodăresc, aparținând sfârșitului de secol XIX, a fost achiziționat între anii 1984 -1985, inaugurat în 1987, restaurat și completat cu poarta, o șură, împrejmuirea, fântâna cu cumpănă și coșul de mălai, în anul 2008.

Gospodăria pomicolă, zona Hațeg - Hunedoara, secolul al XIX-lea

Ansamblul este alcătuit din:

- *Casă*, com. Sarmizegetusa, 4/4 secolul al XIX-lea;
- *Șură*, sat Ohaba Sibișel, com. Râu din Mori, 4/4 secolul al XIX-lea;
- *Cămară pe beci*, sat Almașu Mic de Munte, com. Balșa, 4/4 secolul al XIX-lea;
- *Poartă cu cunună*.

Casa din Sarmizegetusa se înscrie în tipul de arhitectură veche românească, din zona de contact cu înălțimile dealurilor și munților din frontul occidental al Carpaților, adică din lemn în cununi orizontale, încheiate la colțuri, și acoperiș în patru ape, din paie sau draniță. Casa a fost transferată, în 1982, din situl arheologic de la Sarmizegetusa, la demontare, în elevație, descoperindu-se cărămizi inscripționate cu caractere latine (epoca romană).

Planul vechi dominant era cel cu două camere cu intrări separate de pe prispă, legându-se, din acest punct de vedere, cu arhitectura zonelor din Oltenia și Muntenia. Pentru secolul XX, este de notat răspândirea zugrăvelii colorate a pereților exteriori: galben, roșu, ocru, verde, albastru. Temeliile din piatră pot fi făcute din bolovani rotunzi de râu, din piatră plată scoasă din „mal”, sau din piatră de carieră regulat fasonată. Beciul, semi-îngropat, este construit din piatră de râu, târnațul este închis în față, iar, sub sală, se află un coteț de păsări.

Interior bucătărie. Bătutul putineiului.

Cămară pe beci. Detaliu îmbinări

Gospodăria pomicolă, zona Valea Arieșului - Alba, secolul al XIX-lea

- Casă, com. Sălciua, 1884;
- Cămară pe beci, com. Sălciua, 1858;
- Șură cu două grajduri, com. Sălciua, 3/4 secolul al XIX-lea.

Casa din comuna Sălciua, datată 1884, aparține zonei Munților Apuseni (Mocănime), fiind confecționată din bârne de stejar îmbinate, la colțuri, în *coadă de rândunică* și drept la peretele interior. Acoperișul este înalt, în patru ape, cu învelitoare din paie călcate.

Casele mocanilor de pe Arieș sunt risipite la mari distanțe unele de altele, cu excepția centrelor de pe firul apei (Sălciua). Construite din bârne, casele au acoperișuri foarte înalte, din paie, sala este închisă de stâlpi uniți prin arcade construite din contrafișe de lemn. Uneori, construcțiile sunt ridicate pe socluri de lespezi de piatră gălbuie sau vânătă, la fel ca și cămărilor mici, care au același tip de acoperiș țuguiat și cu arcade la fațadă. Pe terasele înalte, amenajate pentru firavele culturi de secară, grâu și orz de primăvară, se ridicau șurile și grajdurile mari de bârne, acoperite cu paie, numite, în graiul locului, *măietori*, unde stau *muntarii* și *muntărițele* care au grijă de vite, fierb laptele, aleg untul, fac brânza. Gardul este construit din nuiete împletite și

Gospodăria pomicolă, zona Bistrița - Năsăud, secolul al XIX-lea

- Casă, com. Lunca Ilvei, jud. Bistrița, 3/4 secolul al XIX-lea;

- Șură, com. Lunca Ilvei, jud. Bistrița, 3/4 secolul al XIX-lea.

Gospodăria aparține zonei etnografice cuprinsă între cursul superior al Someșului - Munții Bârgăului - Pasul Tihuța, unde existența satelor zise acordate, a acumulat o oarecare bunăstare și un nivel cultural ridicat.

Casa de locuit, din lemn, cu planul dezvoltat în lungime, este formată din: tindă, două camere, două cămări - toate dispuse simetric, cu târnaț pe trei mari ale caselor. Lemnul a fost materia primă de bază, folosit sub forma cununilor orizontale de bârne. Tinda, de dimensiuni mari, prevăzută cu sobă respectiv, dreapta față de tindă, dispun de spațiu generos și au ferestre duble, pe fiecare latură. În spatele fiecărei camere, se află câte o cămară, cu în casele au puține elemente de decor. Târnațul este închis, iar pardoseala este din cărămidă zidită pe lat.

În această zonă, locuitorii practicau agricultura și creșterea vitelor. Grajdul (șura) este de mari dimensiuni, din lemn, pe temelie din piatră de râu, având Gospodăria a fost achiziționată în anul 1990, remontată și inaugurată în anul 2006.

grănicerești, instituite în epoca Mariei Tereza, datorită privilegiilor

ei laturi. Arhitectura locală este caracterizată de dimensiunile relativ
(tindă caldă), ținea loc de bucătărie. Camerele, amplasate în stânga,
ntrare din cameră. Tencuite, adesea, atât la interior, cât și la exterior,

nd acoperișul în patru ape și învelitoarea din șită.

Gospodăria pomicolă, zona Suceava - Bucovina, secolul al XIX-lea

- Casă cu cuniță și beci, com. Rădășeni, jud. Suceava, 3/4 secolul al XIX-lea;
- Șură, com. Rădășeni, jud. Suceava, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Cuptor pentru uscat prune, com. Rădășeni, jud. Suceava, 1/4 secolul al XIX-lea.

Casa cu cuniță și beci provine dintr-o zonă aflată la sud de Fălticeni, unde construcțiile sunt realizate din bârne rotunde sau cioplite, așezate în cununi orizontale, cu acoperiș în patru ape și învelitoare din șindrila (draniță); casa are cuniță și beci îngropat, cu gârlici (intrarea în beci și spațiul dinaintea lui). Aici, tipul îmbinării este dreaptă, grinzile sunt decorate cu motivul *capului de cal* stilizat, iar planul se compune din: tindă, bucătărie și cameră de locuit. La toate tipurile de case, apare prispa protejată de o streășină largă, uneori, deschisă, alteori, mărginită de stâlpi. Decorația arhitecturii din Suceava este sobră, cu elemente traforate. Interiorul impresionează prin bogăția țesăturilor de lână decorate în culori calde, prin eleganța mobilierului și prin aspectul monumental al sistemului de încălzit.

O particularitate a acestei case o reprezintă existența *cuniței*, un șopron prevăzut cu un cuptor din zid, cu plită și cu ceaun încastrat în sobă și a unei bănci din lemn. În cadrul gospodăriei, iese în evidență marea șură combinată cu grajdul și cu fânăria, cu acoperiș în patru ape, din draniță, construită din bârne, dulapi și grinzi de lemn și din pământ bătut la lași.

Gospodăria a fost achiziționată în anii 1989 și 2005, transferată în anii 1990 și 2006 și inaugurată în anul 2000.

Interior *casă* din Rădășeni-Suceava

Gospodăria pomicolă, zona Bran-Brașov, secolul al XIX-lea

Gospodăria de pomicultor *casă cu ocol întărit* (curte închisă de anexe gospodărești și gard înalt) are pod și acoperișul prelungit, în exterior, cu polată; provine din satul Peștera, comuna Moeciu, zona Bran și cuprinde casa și anexele gospodărești (pentru adăpostirea vitelor, atelajelor și instrumentarului pomicol aferent).

Casa, construită din bârne rotunde de brad, îmbinate în *cheotoare rotundă*, înălțată pe temelie din piatră de râu, a fost construită în anul 1837. Planul cuprinde trei încăperi: o tindă rece, camera bună – de dimensiuni mai mari - și bucătăria – prevăzută cu sobă și vatră. Pereții sunt tencuiți, interior și, parțial, exterior, cu pământ și văruiți. Pe latura din față, are prispă deschisă, fără stâlpi de susținere, rezultată din prelungirea cosoroabelor și a căpriorilor, iar acoperișul, în patru ape, are învelitoare din șiță de brad, bătută la trei rânduri.

Vedere din curtea interioară și detaliu camera bună, Moeciu - Bran

Gospodăria pomicolă, zona Chiojdu - Buzău, secolele XIX-XX

- Casă, com. Chiojdu Buzău, 2/4 secolul al XIX-lea;
- Povarnă, Chiojdu Buzău, cca.1912;
- Magazie, sat Mlăjeț, com. Nehoiu – Buzău, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Grajd, com. Chiojdu- Buzău, 4/4 secolul al XIX-lea;
- Coteș pentru păsări, Chiojdu Buzău, cca. 1901.

În cadrul gospodăriei pomicole din Buzău, alături de povarnă, grajd, magazie și coteșul de păsări, confecționate din lemn și datate la începutul secolului al XIX-lea, se evidențiază *casa* din Chiojdu, construită din lemn de brad și înălțată pe pimniță din piatră, monument care a aparținut familiei istoricilor Constantin C. Giurescu. Planul casei ilustrează afinități cu arhitectura musceleană (scara de acces închisă cu ușă masivă și prispa pe jumătate din fațadă), dar și veritabile decoruri de zidărie aplicată (stucatură), sub forma unor cercuri concentrice (*motive solare*) care împodobesc fațada, plafonul sălii și al camerei bune. Decorul monumental al capitulurilor de la stâlpii prispei, ciucurii capacului acoperișului, cele două *cuci* (luminatoare) de sub coamă, acoperișul din șită ochetată, *în patru ape*, planul generos din interior (două camere încălzite cu sobe cu olane, o tindă largă și bucătărie cu sobă cu plită și cuptor) conferă monumentului o valoare artistică remarcabilă, subliniată și de împrejmuirea din ziduri de lespede de piatră și porțile cu acoperiș. Ansamblul a fost achiziționat în anii 1966-1968.

Gospodăria pomicolă, zona Dâmbovița, secolul al XIX-lea

- Casă, sat. Izvoru, com. Valea Lungă, 1857;
- Pimniță cu timnic, sat Căndești Vale, com. Căndești, 1822;
- Povarnă, com. Voinești, sfârșitul secolului al XIX-lea;
- Grajd, sat Priboiu, com. Tătărani, sfârșitul secolului al XIX-lea.

Casa din Valea Lungă - Gorgota, datată 1857, cu planul format din tindă și cameră, este construită din gard de nuiete împletite, umplute cu pământ în amestec cu paie. Casa are prispă cu foisor și stâlpi sculptați pe latura din față și temelie din piatră de râu cioplită și prinsă în mortar, cu beci semi-îngropat.

Acoperișul, în patru ape, are învelitoare din șifă lucrată cu motivul *solzi de pește*, iar coama este decorată cu elemente traforate. Se remarcă pălimarul sălii, construit din bârne lungi și scânduri tăiate la cuțitoaie. De asemenea, pălimarul prezintă un suport din lemn pentru ghivecele cu flori, decorat cu motivul *dinte de ferăstrău*. Scara de acces, cu treptele din lemn și balustradă și stâlpi sculptați, este adosată foișorului.

Interior cu urzoi

Gospodăria pomicolă, zona Cuca - Argeș, secolul al XIX-lea

- *Casă*, sat Schitu, com. N. Bălcescu, jud. Vâlcea, cca. 1850;
- *Magazie*, com. Cuca, jud. Argeș, 2/4 secolul al XIX-lea;
- *Pimniță*, com. Săpata, jud. Argeș, 4/4 secolul al XIX-lea;
- *Pătul pe magazie*, com. Săpata, 4/4 secolul al XIX-lea;
- *Hambar*, sat Lăunele, com. Dănicei, jud. Vâlcea, 1/4 secolul XX.

Casa, datată 1850, impresionează prin proporțiile arhitecturale și frumusețea prispei care completează armonios construcția. Are planul format din tindă și cameră de locuit, cu intrare prin tindă. Construită din bârne din lemn de stejar îmbinate în *cheotoare dreaptă*, cu *tălpile* masive și prispa dispusă la fațada principală, cu foisor lateral. Stâlpii prispei sunt fasonați cu barda și decorați cu motive geometrice. Acoperișul, în patru ape, cu pantă repede, are învelitoarea din șindrilă. Pereții sunt tencuiți cu pământ și văruiți, mai puțin fațada care nu este tencuită.

Gospodăria este completată cu o pimniță din lemn de stejar, acoperită cu șindrilă prinsă în cuie de lemn, datată la sfârșitul secolului al XIX-lea, unde erau păstrate vasele (butoaie, butii, putini etc.) pentru țuică; un pătul pe grajd; o pimniță de dimensiuni mai mici - unde erau ținute cazanele de țuică cu două și trei țevi, precum și un hambar pentru păstrarea cerealelor.

Gospodăria pomicolă, zona Scornicești - Olt, secolul al XIX-lea

- Casă, sat Teiuș, com. Scornicești, 2/4 secolul al XIX-lea;
- Slon (povarnă), sat Teiuș, com. Scornicești, 2/4 secolul al XIX-lea;
- Pimniță, com. Spineni, 2/4 secolul al XIX-lea;
- Pimniță pe beci, com. Scornicești, 4/4 secolul al XIX-lea.

Casa, construită din bârne de lemn, înălțată pe o temelie din piatră de râu, are planul format din două încăperi - tinda și camera, prispă și foisor închis cu pălimar în nut și feder; stâlpii și cosoroabele, ilustrând rafinament artistic, sunt decorați cu motivele: *torsadă*, *discuri solare*, *dintele de lup*, iar, la ușă, întâlnim motivul *crucii*.

În tindă, se află vatra cu corlată, iar, în camera bună, soba oarbă.

În spațiul gospodăriei, remarcăm și celelalte construcții anexe: un slon (povarnă) construit din bârne de lemn - unde este instalat cazanul de țuică, o pimniță pe beci de cărămidă, precum și o pimniță, cu prispă deschisă, unde erau depozitate butoaiile de țuică și vin.

Pimniță pe beci

Detaliu foișor

Casă de pomicultor, Topana - Olt, secolul al XIX-lea

Aparținând primei jumătăți a secolului al XIX-lea, casa are un plan simplu, alcătuit din tindă (bucătărie) și camera de locuit. Construită din bârne de stejar, lucrute cu barda, îmbinate *căucește*, construcția are prispa deschisă pe fațada principală, sub aceasta fiind amenajat cotețul pentru păsări. Motivul *capului de cal* îl regăsim la cosoroabele și grinzile casei.

Acoperișul, în patru ape, are învelitoarea din șită mărunță, bătută la trei rânduri.

Sectorul specializat. Pimnițe

Pimnițele sunt construcțiile din lemn de stejar, destinate să adăpostească vinul și țuica, cu acoperiș piramidal de bârne învelite cu corzi de viță-de-vie tăiate, ceea ce le conferă aspectul unor movile. Altele sunt acoperite cu șită. Uneori, pimnițele sunt cu etaj, construite din lemn sau lemn și piatră; temeliile sunt din lemn masiv de stejar, iar pereții pot fi din lemn de plop, cum este crama din Popești -Vrancea. Așezate, în trecut, pe dealurile cu vii ale Gorjului și ale Mehedinților, pimnițele formau adevărate cătune; mai târziu, ele au fost coborâte în curțile proprietarilor din sat. Erau vestite dealurile cu vii și pimnițe ale Bălăneștilor, Arcanilor, Runcului, Dobriței din Gorj, pimnițele formând dubluri ale gospodăriilor din sat. Înconjurată de vegetație, garduri vii și palisade, ele apăreau ca niște mici fortificații, dând o notă caracteristică peisajului rural.

Pimnițele expuse în muzeu sunt exclusiv din lemn, doar în câteva cazuri au temelie sumară din piatră. Acoperișul este din șită sau șindrilă de diferite esențe, prinse, uneori, în cuie de lemn. Pimnița din Boțești - Argeș se remarcă prin masivitatea pereților din lemn de stejar și prin așezarea ei pe un beci format din piatră de râu încastrată în cărămidă, după sistemul bizantin, denumit popular tehnica *în lăcrițe*.

Cele mai multe pimnițe sunt construite, fie din bârne de stejar, fie din brad, cum este cea din Perișani - Vâlcea. Lemnul de stejar cioplit este cel mai frecvent folosit la construcția pimnițelor, o tehnică specială fiind aplicată la cioplirea bânelor de la pimnița din Boțești Argeș, unde, din cioplirea pe fața exterioară, rezultă două laturi care formează la mijloc un unghi.

După plan, există două categorii de pimnițe: cu o încăpere, cu două sau cu trei (pimnița din Negoiești - Mehedinți are trei camere și un târnaț generos). Un caz aparte îl prezintă pimnița cu timnic din Dâmbovița (1822), care are, la subsol, un beci de piatră, adânc, sub toată clădirea, iar, deasupra intrării timnicului, un fel de pat din blană de stejar care, sub protecția acoperișului, poate adăposti inventarul pomicol și, mai ales, gratiile pentru uscat poamele.

*Pimniță, sat Podeni, com. Perișani,
jud. Vâlcea, 4/4 secolul al XIX-lea*

Pimniță, com. Albota, jud. Argeș, 3/4 secolul al XIX-lea

Conacul de deal, zona Bălănești - Gorj, 3/4 secolul al XIX-lea

Conacul de deal este o construcție ocupațională, specifică viticultorilor din dealurile cu vii ale zonei Bălăneștilor (Glodeni - Gorj). Executat din bârne de lemn încheiate în T, el se remarcă prin elevație (are două niveluri: la parter, două pimițe cu *târnaț* (prispă) în față, iar, la etaj, două încăperi și o sală de acces pe fațadă, închisă cu scânduri traforate, la ambele niveluri evidențiindu-se stâlpii sculptați. Dacă în pimițe erau adăpostite butoaiele, uneltele și instalațiile, camerele de la etaj erau folosite ca spațiu de odihnă și de pregătire a hranei de către sătenii care își desfășurau activitatea la vie, din primăvară până toamna târziu. Acoperișul este în patru ape, din șită de brad *ochetită*, cu coamă proeminentă și *ciocârlani* apotropaici.

Pimniță cu târnaț, Hârtiești-Arges, 2/4 secolul al XIX-lea

Pimniță, sat Dobrița, com. Runcu, jud. Gorj. cca. 1840

*Pimniță pe beci, com. Boțești, jud. Argeș,
3/4 secolul al XIX-lea*

Cramă, sat Popești, com. Urechești, jud. Vrancea, datată 1800.

Construcție din bârne de stejar îmbinate în *cheotoarea dreaptă*, așezată pe *tălpi* masive îmbinate în *coadă de rândunică*. Are o singură încăpere, destinată păstrării linului și vaselor, iar prin prelungirea cosoroabelor, în partea frontală a construcției, formează un spațiu deschis (*șopru*), susținut de doi stâlpi, unde sunt amplasate linul și călcătoarea.

Intrarea este prevăzută cu două uși separate de un pop central demontabil. Stâlpii ușilor sunt decorați, prin sculptare, cu *dinți de ferăstrău*, iar ușile cu *discuri solare*. Datarea construcției (anul 1800) este inscripționată pe una din uși.

Construcții specializate pentru distilarea fructelor

Povernele destinate preparării țuicii și depozitării vaselor de borhot se găseau, de regulă, lângă gospodărie, în capul livezilor sau grădinilor cu pomi fructiferi. Ele aveau, de cele mai multe ori, o „afumătoare”, loc pe unde ieșea fumul în partea superioară și centrală a acoperișurilor. Pereții puteau fi din piatră, din lemn, din nuiele și pământ, îngropați sau semi-îngropați în pământ. Cazanele pentru fabricarea țuicii din borhotul de prune sau alte fructe sunt diferite, existând o mare diversitate de cazane de aramă cu capac din aramă sau din lemn, având una, două sau trei țevi pentru răcire, pentru condensarea vaporilor.

Povarna semi-îngropată din com. Starchiojd, Buzău. Situată în apropierea unui fir de apă, care era dirijat să curgă, printr-un jgheab, direct în răcitor, povarna dispune de un cazan cu două țevi, pentru distilat fructele.

Detaliu *Cramă-velniță* Popești-Urechești, Vrancea. Cazanul, cu trei țevi, pentru distilat fructele.

La povarnă!

Cazan de țuică cu capac din lemn, secolul al XIX-lea

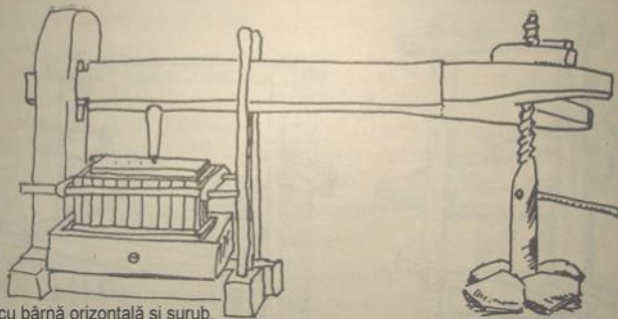

Cazan de țuică, din aramă, cu șeava în serpentină, secolul al XIX-lea.

Instrumentele pentru prelucrarea strugurilor se împart în două mari categorii:

Linurile care erau folosite pentru stoarcerea strugurilor prin *călcarea* sau *jucarea* lor în picioare, fiind confecționate din *blăni* de stejar sau brad; cele din Drăgășani aveau, în partea superioară, *capete de cal*, iar, cele din Gorj, denumite, local, *țarcuri cu corfe*, sunt confecționate din nuiiele împletite și din lemn de stejar sau de plută. Deosebit de vechi erau jgheburile scobite într-un trunchi de copac (Dobrogea).

Teascurile sunt instalații de presare întâlnite frecvent în gospodăria țărănească. Cele mai vechi și foarte rare sunt teascurile cu pene (în muzeu, există un singur exemplar, cel din zona Drăgășani, secolul al XVIII-lea) care presupuneau un mare efort fizic, prin baterea, cu maiuri de lemn, a unor *pene* din lemn, acționând, astfel, presiune asupra strugurilor. *Teascurile cu șurub*, răspândite în toată țara, sunt de mai multe feluri: în capul unei pârgii orizontale, *cu șurub simplu*, *cu șurub cu roată laterală*, *cu șurub la mijloc*, *cu șurub dublu*. *Teascurile cu urs* presupun existența unui șurub mult mai mare care nu apasă pe struguri, ci ajută la coborârea sau la urcarea *ursului*, un lemn de stejar de mari dimensiuni, greu, care, la coborâre, provoacă presiunea necesară stoarcerii strugurilor. Acestea din urmă erau folosite în zonele unde existau mari cantități de struguri, iar, cele cu pene și cu șurub, sunt moștenite de la daci, fiind folosite, mai ales, de micii producători.

Teasc cu bârnă orizontală și șurub.

Teasc cu șop, sat Calbor, com.Beclean - Brașov, 1884

Lin cu două corfe și extremitățile superioare lucrate în motivul cap de cal, Drăgășani - Vâlcea, secolul al XIX-lea

Țarc cu corfe pentru călcatul strugurilor, secolul al XIX-lea

Teasc cu pene, Drăgășani - Vâlcea, secolul al XIX-lea.

Considerat dispărut, a fost, ulterior, găsit în podgoria Drăgășani și semnalat în Moldova, în podgoria Hușilor și a Vasluiului, fiind folosit din antichitatea greco-romană. Format dintr-o albie solidă, cu șanțuri pentru scurgerea mustului, pe care se află storcătoarea. În storcătoarea, se introduceau strugurii și se acopereau cu un capac. Peste capac, se apăsa cu o grindă orizontală, ale cărei capete erau introduse în stâlpii laterali. Peste grindă, se fixau penele care se băteau cu maiuri.

Teascul cu șurub central din Amărăști-Drăgășani, secolul al XIX-lea, se apropie, ca formă, de teascul cu pene, doar că, prin evoluție, a primit în partea centrală un ax vertical (șurub din lemn) care-i dă posibilitatea unei mănuii mai ușoare și mai puternice.

Este format dintr-o piua din lemn de stejar ușor scobită, cu două orificii în care sunt prinși stâlpii de susținere. Piua este așezată pe o talpă groasă din lemn. Șurubul prezintă, în partea inferioară, un orificiu prin care se introducea un mai, pentru răsucire. În partea inferioară, șurubul are o talpă lată din lemn, ce acționa asupra capacului de presare.

Teasc cu broaște (piulițe), Zăpodeni-Vaslui, secolul al XIX-lea

Teasc cu șurub lateral și piuliță din lemn, Călinești - Argeș, secolul al XIX-lea

Butie cu cercuri din

Căruță cu cărător pentru fructe

lemn

Povarnă semi-îngropată din Starchiojd, Buzău, 1912

Cărător pentru borhot

Lojniță pentru uscat fructe, Mlăjet - Buzău

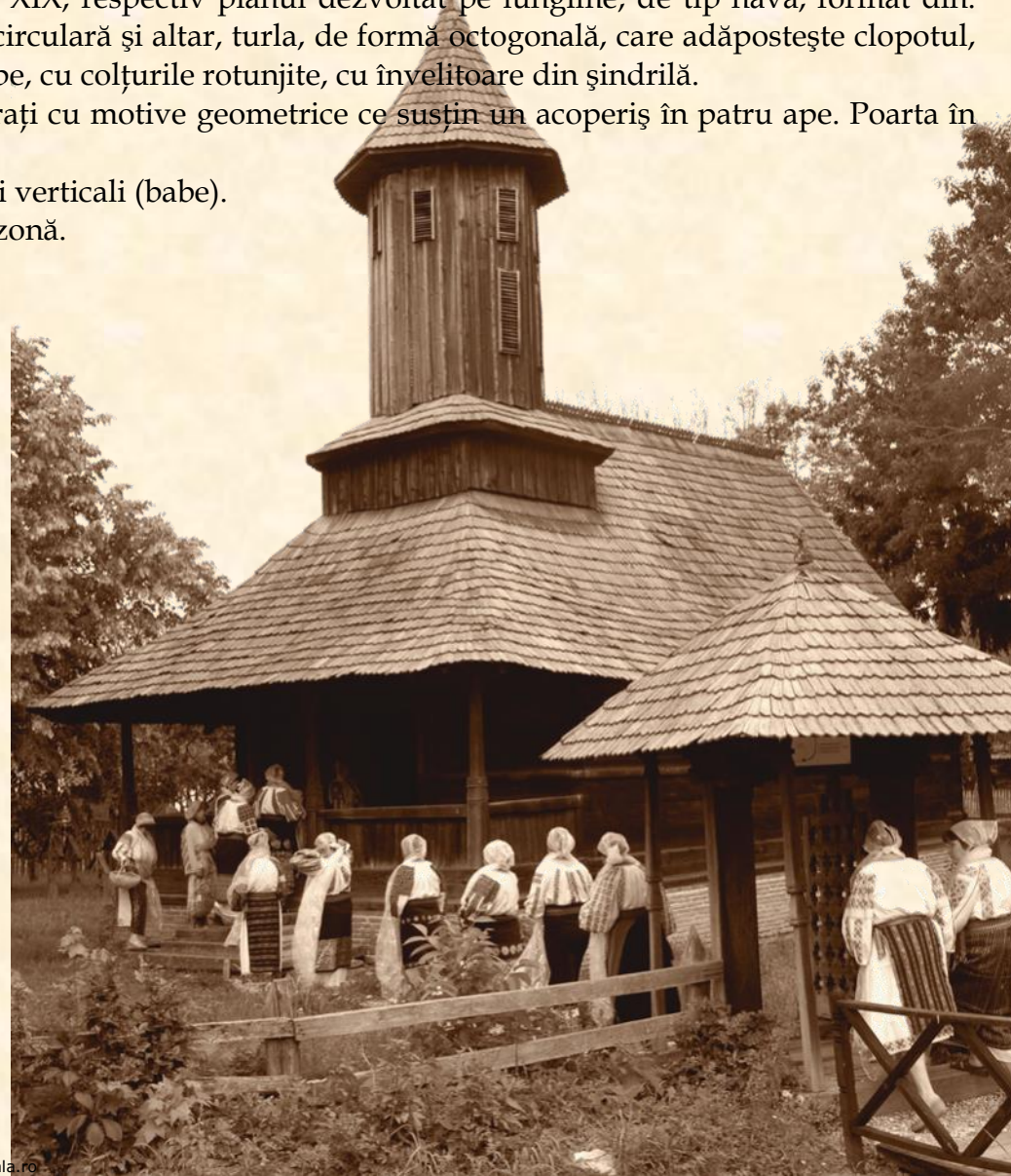
Biserica cu hramul Sf. Dimitrie cel Nou, Drăguțești - Cotmeana, Argeș, 1814

Monument ecleziastic din lemn, strămutat de pe un deal din valea Cotmeniței, biserica domină vatra satului din secția aer liber. Meșterii care au creat acest valoros monument de arhitectură în lemn, din zona Argeș, și-au însemnat numele pe partea interioară a cosoroabei din pridvorul bisericii și pe peretele exterior al pronaosului. Ei sunt: *Marin Mihai – meșter, Tănase – meșter, Dumitru – meșter, Marin – meșter, Barbu – meșter, Șerban – meșter, Constandin Crucer și Enache, Marin dulgheriu, Stanciu*. De asemenea, inscripționat pe peretele exterior al pronaosului, găsim și anul realizării construcției: 7322 (1814).

Biserica este înălțată pe o temelie din cărămidă, fiind construită din bârne de lemn de stejar, îmbinate la colțuri în *coadă de rândunică*. Regăsim, aici, planul construcțiilor religioase tradiționale din perioada începutului de secol XIX, respectiv planul dezvoltat pe lungime, de tip navă, format din: pridvor semideschis, pronaos de dimensiuni mici, naos generos cu boltă semicirculară și altar, turla, de formă octogonală, care adăpostește clopotul, fiind situată pe pronaos, cu acces din interior.

Acoperișul este lucrat în patru ape, cu colțurile rotunjite, cu învelitoare din șindrilă. Accesul în curtea bisericii se face printr-un portic dublu, cu patru stâlpi decorați cu motive geometrice ce susțin un acoperiș în patru ape. Poarta în zăbrele este ornamentată cu decorații geometrice sub formă de cruci.

Gardul, puțin înalt, este din bârne (lați) lungi din lemn de stejar, fixate în stâlpi verticali (babe). În curtea bisericii, se află cruci din lemn, executate după modelele întâlnite în zonă.

Detaliu prispă

Monumentul impresionează prin decorurile exterioare: un brâu median lucrat în torsadă care înconjoară, la jumătatea pereților, întreaga construcție, stâlpii pridvorului lucrați în aceeași tehnică a torsadei, ornamentați în registrul superior cu capiteli - totul lucrat în lemn.

În interior, remarcăm iconostasul și mobilierul, piese originale transferate odată cu monumentul, dar și inventarul de cult creștin ortodox, aparținând secolelor XIX-XX, donat de parohul Bisericii din Valea Mare-Argeș.

Interior *biserică*. Naosul cu iconostasul original

Masa din altar

Primăria comunei Hârsești - Argeș, 1910-1911

Principala instituție administrativă, socială și economică a satului românesc, primăria rurală a fost donată muzeului de comunitate din Hârsești, județul Argeș, în anul 2008, transferată în 2009 și remontată în anii 2009-2010.

Dată la începutul secolului XX, construcția este din lemn, lipită cu pământ și văruiată, înălțată pe soclu de piatră rotundă de râu. Planul cuprinde: foisor central cu stâlpi decorativi și acoperiș individualizat și patru încăperi cu rol funcțional (camera primarului, a notarului-secretarului, a contabilului, a registrului agricol), amplasate simetric, de o parte și de cealaltă a unui hol central larg.

Acoperișul este în patru ape, cu învelitoarea din șită de brad bătută la trei rânduri.

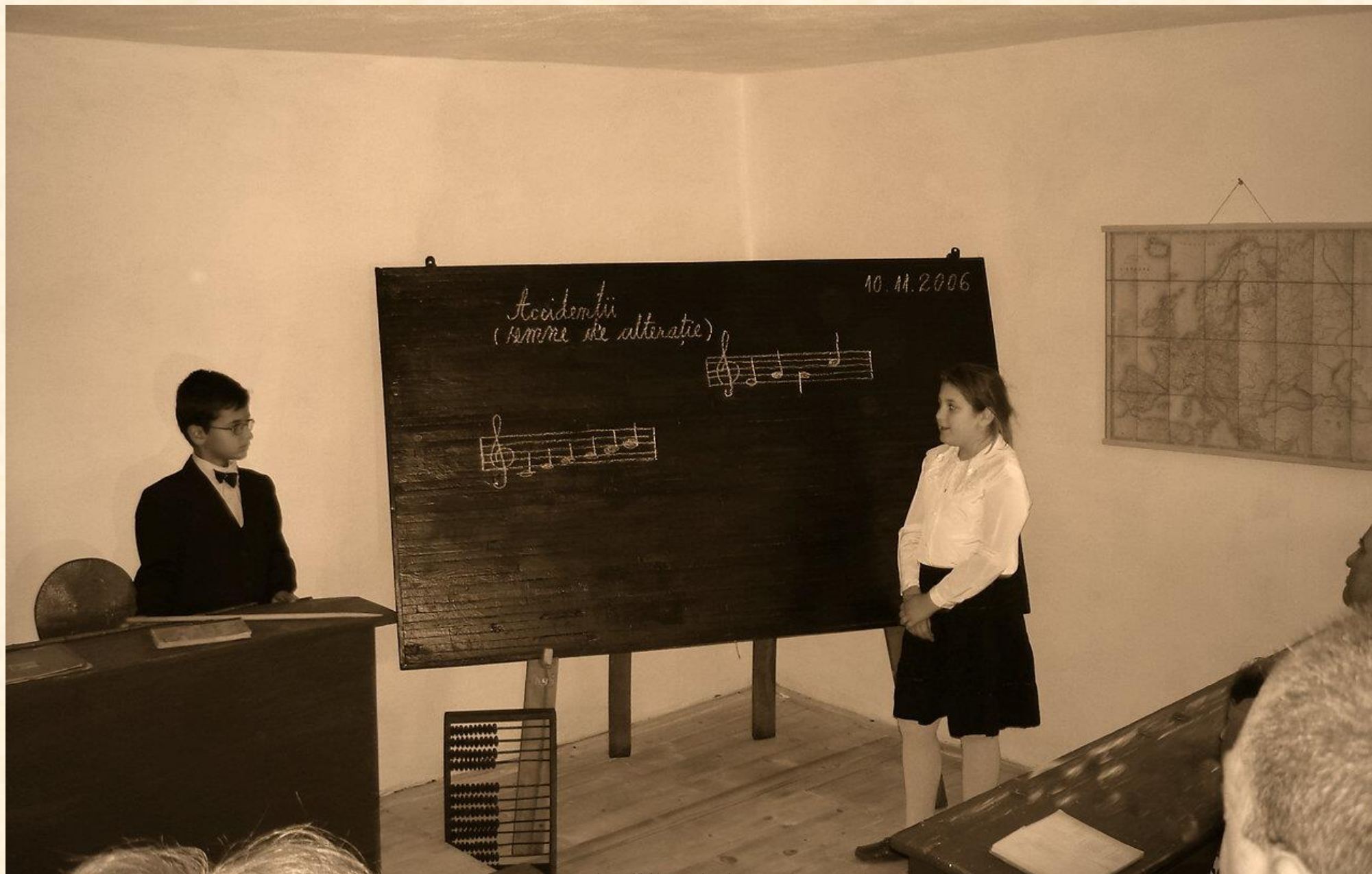
Interioare - *Primăria* din Hârsești-Argheș

Școala satească, zona Comănești - Bacău, secolul al XIX-lea

Edificiul este construit pe temelie de piatră de râu legată cu mortar, având planul format din două încăperi separate de un hol central și cancelaria. Pereții, construiți din bârne din lemn îmbinate în *cheotoare dreaptă*, sunt cercuiți și văruiți, iar pardoseala este din scândură. Acoperișul este construit în patru ape, cu învelitoarea din șiță. La fațada principală, remarcăm prezența prispei deschise, cu cinci goluri și a foisorului cu fronton, amplasat central, ceea ce conferă monumentalitate și prestanță construcției. Stâlpii prispei sunt sculptați, iar *închisoarea sălii* este dantelată, prin traforare, cu motive avimorfe – *bufnița*.

Hanul de răscruce,
zona Posești-Pământenii, Prahova, 1860

Monument unicat al arhitecturii populare românești, acest han „de drumul mare”, sau de răscruce reprezintă o formă tradițională de comerț țărănesc, specific secolului al XIX-lea. Planul este distribuit pe parterul înălțat pe soclu din lespede de piatră, cu sală (prispă) pe trei laturi, închisă cu pălmar traforat, de-a lungul căruia sunt confecționate bănci simple, din scândură. Rolul proeminent comercial al acestui tip de construcție este subliniat, în egală măsură, de amplasarea geografică a acestuia, cât și de structurarea spațiului funcțional: două săli mari de cârciumă, cu mobilier și inventar specific, două camere pentru găzduirea oaspeților, bucătăria, camera hanğiței și beciul pentru depozitarea butoaielor și alimentelor.

În apropiere, se află fierăria necesară pentru confecționarea uneltelor de muncă și potcovirea cailor.

Han de răscruce, fațadă laterală. Se poate observa gârliciul care adăpostește intrarea în beci.

Han de răscruce, fațada principală

Detaliu, prispă hanului

Imagini din interiorul *Hanului* Posești - Prahova

Atelierul de olar, zona Coșești - Argeș, secol XX

Atelierele meșteșugărești sunt amenajate în cadrul gospodăriei și au o arhitectură asemănătoare cu aceea a caselor din zonă. Uneori, acestea fac corp comun cu casa.

Atelierul de olar, specific zonei Coșești - Argeș, din cadrul Muzeului Golești, este un ansamblu meșteșugăresc individualizat, format dintr-o cameră cu inventar specific - roata olarului, uneltele de modelare-decorare și polițele pe care se așează vasele la uscat - și *cuptorul circular cu trei guri*, pentru arderea oxidantă a vaselor de lut.

Meșterul Ion Enoiu (Bălilești Argeș) înconjurat de

Atelierul de fierar, zona Prahova, secolele XIX-XX

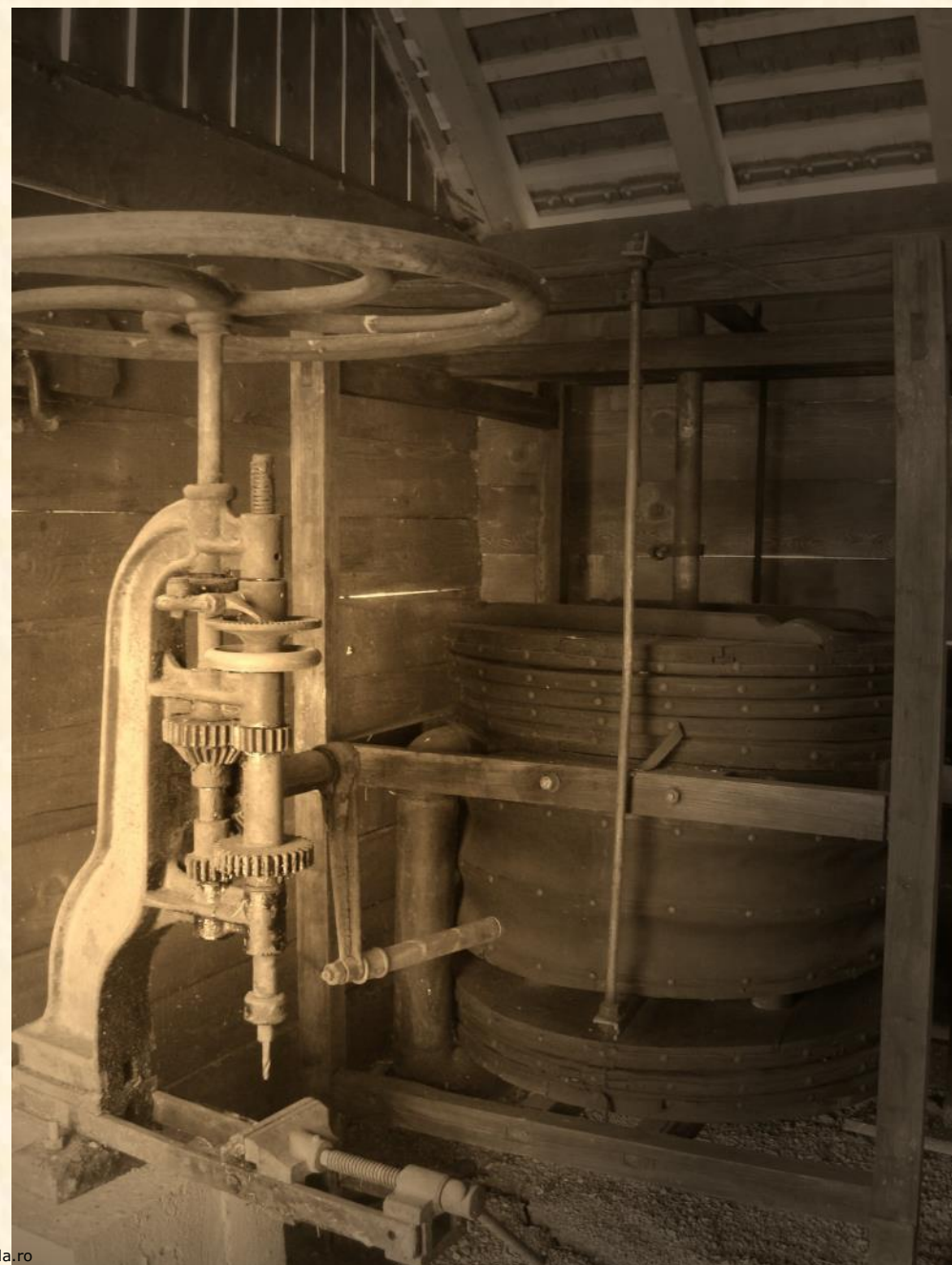
Tradițiile economice ale comunității rurale nu s-ar fi putut desfășura fără existența și funcționarea atelierului meșteșugăresc de fierărie, unde sunt expuse: forja cu vatră, foalele, butucul cu nicovală, precum și celelalte instrumente întâlnite într-un atelier de fierar (chei, dălți, ciocane, clești etc.) În atelier, este ilustrată munca specifică meșterilor fierari, tehnica și arta acestora.

Lângă atelier, se află *stănoaga* pentru potcovirea cailor.

Foale pentru suflat aer cald în foc

Troița cu trei cruci, zona Ciomăgești - Argeș, secolul al XIX-lea

Datată la sfârșitul secolului al XIX-lea, troița se remarcă prin construcția de tipul *casă-biserică*, deschisă la fațadă, în interiorul ei fiind fixată, central, crucea în formă de triptic (trei cruci cioplite din stejar, unite în formă de cruce, cu îmbinări cu cepi de lemn), realizată de *meșterul Badea, leat 1900*, și prin decorul stâlpilor și al cosoroabelor. Construcția, înălțată pe soclu de lespede de piatră fără mortar (zidărie uscată), are planul pătrat, cu o încăpere și acoperișul, în patru ape, confecționat din șită bătută la trei rânduri

Troița cu icoană, zona Cuca - Argeș, secolul al XIX-lea

Dată cca. 1885, troița din lemn cu stâlpi sculptați și icoană pictată a fost donată Muzeului Viticulturii și Pomiculturii Golești de către Primăria comunei Cuca, în anul 2002.

Icoana este de factură populară, având ca temă, în partea superioară, Răstignirea lui Iisus, iar, în centru, *Maica Domnului cu Pruncul, pe tron*. Aceasta este anturată de scene prăznicare din viața lui Iisus și a Maicii Domnului și încadrată de o ramă decorată cu motive florale.

Date de contact:

Muzeul Viticulturii și Pomiculturii-Golești, Argeș
Ștefănești, Str. Banul Radu Golescu, județ Argeș

Tel: 0248/266364, Fax: 0428/265148

Adresa web: www.muzeulgolesti.ro

e-mail: cmngolesti@yahoo.com